

Csak a minőség

révén lett világhírű a valódi

PALMA kaucsuk Cipőszarok

Az önműködő

Frommer-pisztoly

a szakértők zsebpisztolya!

Kilenczlövetű.
7-65 mm. kaliberű.

A FROMMER PISZTOLY-t a legmagasabb körök hordják és az a m. kir. határrendőrség, az államrendőrség, az erdészeti, a posta- és távíradszolgálat, valamint számos városi rendőrség rendszeresített szolgálati fegyvere.

Az egyedüli pisztoly a világon, amelynek csőve lövés közben épp olyan erősen és megbízhatóan van elzárva, mint a legújabb katonapuskáké, tehát a lövőnek

a legnagyobb biztonságot és a legkittünőbb lövési eredményt nyújtja és e mellett kényelmesen zsebben hordható. Négy-szeres biztosítója van legkötvetlenebb kivételben. Félkézzel kényelmesen felhúzható és bármikor leereszthető kakasa.

Minden részében teljesen kicserélhetően gépmunkával készíti a

FEGYVER-ÉS GÉPGYÁR R.T.

BUDAPESTEN.

Kapható a bel- és külföld minden jobb fegyverkereskedésében. Különféle nyelvű leírás díjmentesen rendelkezésre áll.

Margit-crème

a főrangú hölgyek kedvenc széplő szere, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatása szerencsés összeállításában rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crème utánozzák és hamisítják, tessék eredeti vételjeggyel lezárni dobozát elfogadni, mert csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű felelősséget. A Margit-crème ártalmatlan, zsírtalan, vegyíztől készítmény, amely a külföldön általános feltűnést keltett. **Ára 1 K. Margit-szappan 70 fill. Margit-póder 1 kor. 20 fill.**

Gyártja Földes Kelemen laboratóriuma Aradon. Kapható minden gyógyszer-, illatszere- és drogaszletben.

KOCSIÁRUCSARNOK

BUDAPEST, IX., Köztelek-utca 4. sz.

A monarchia legnagyobb kocsitraktára. • Árjegyzék ingyen.

KOLERA

elleni védekezéshez szükséges eszközök, u. m. fertőtlenítő-készülékek, gummiköpnyegek, gummikeztyűk, gummiczipők stb. a legjobban beszerezhetők:

Fischer Péter és Tsa részvény-társaság

első magyar orvos-sebészeti műszerek gyárában

Budapest, IV. kerület Kossuth Lajos-utca 6. Telefon szám: 9-58.

Modern szerkezettől

GÉPEK és FORMÁK

cementárak előállítására.

Falazótégla-gyártó gépek, tetőcserep-gyártó gépek, ürtömbe-gyártó gépek, lépcső, betonozó, stb. formák, terrazzo és járda-lap préselő, garnitúrák, berendezések, habarskeverők, kötőzők, stb.

Dr. Gaspary & Co.

gépgyára Markranstätt Németország. Kérjük gyárunkat meglátogatni.

228. sz. broszúra ingyen.

DAVID KÁROLY és FIA

dobozáru- és faanyaglemezz-gyár részvénytársaság.

Napi gyártás **500,000** doboz, — 150 lóerőre berendezett gép. — 500 munkás.

Szállít évente 200 vagon szürke, barna és fehér lemezt. 500 lóerős gép vízire. 300 lóerős gőzgép. 200 munkás.

Széghőnyezim •CARTONAGE• Közp. iroda: Budapest, I., Mészáros-utca 58. Telefon: 41-48. szám.

Franklin-Társulat nyomdája. Budapest IV., Egyetem-utca 4. sz.

42. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. BUDAPEST, OKTÓBER 15.

Szerkesztőségi iroda: IV. Beáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Egyes szám ára 40 fillér. Előfizetési feltételek: Egész évre — 20 korona. Félévre — 10 korona. Negyedévre — 5 korona. A «Világkrónika»-val negyedévenként 1 koronával több. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldij is eszolandó.

HÁROM MŰVÉSZ HAGYATÉKA

JUBILÁRS esztendőjének kiállítási sorozatát három elhunyt művésznök hagyatékának bemutatásával kezdte meg a Műcsarnok. Három korszak és művészi irányzat képei együtt: a hetvenes évek, a nyolcvanas évek és az új század művészete egy fedél alatt.

A régi idők kiváló művésze Bruck Lajos. Született 1846-ban Pápán. Tanulmányait Budapesten és Wienben kezdte, majd Olaszországba költözött, ahol Venezia régi klasszikus művészete befolyásolta fejlődő tudását. 1874-ben Párisba ment, ahol a legnagyobb magyar művész, Munkácsy Mihály, tanítványául fogadta. Bruck rövid idő alatt intim barátjává lett mesterének, aki nagy lelkesedéssel buzdította

első műve megfestésére. 1876-ban állította ki a párisi Salonban első nagyobb szabású művét a «Czigánylány»-t, általános figyelmet kelte, melyet egymás után követtek: «Indulás a városba» (1877); «A messziről jött levél» (1878); «A kis kivándorló» (1879), melyet a Salon bíráló bizottsága «Mention honorable» kitüntetéssel jutalmazott. Keserves küzdelmek után ez volt első örömsugár a művész pályafutásán.

Pap Henrik: Megzavart magány.

HÁROM MŰVÉSZ HAGYATÉKÁNAK KIÁLLÍTÁSA A MŰCSARNOKBAN.

Párisi műkereskedők elhalmozzák megrendelésekkel és «Kőregetők» című műve, 1880-ban már Amerikába vándorol.

Szakadatlan munkásságának gyümölcsei így elkerülnek Angliába is, a honnan arcképmegrendelésekkel látják el. Itt festette meg Lady Folkestone, Earl of Radnor, és Barón L. M. Bethmann arcképeit, melyeknek a «Royal Academy» mindig előkelő helyet biztosított. Angliai sikerei arra biztatták a művészt, hogy 1885-ben Londonban telepedjék le. Előkelő angolok szerzik meg a «Hontalan», «Érdekes mese» című nagyborszábas alkotásait. Fel-tűnést kelt az «Isachim quartett» című arcképesoportja is. 1895-ben a honvágy hazahozta Budapestre, a külföldön is mindig magyarnak maradt művészt, a kit lelkesen felkarolták a főváros csekély számú maecenásai. 1896-ban készült el a király és királyné arcképeivel, melyek után évekig József főherceg családjának megfestése foglalkoztatta esetjét. 1899-ben pedig Oroszországból kapott arcképmegrendeléseket, melyeket Szent-Péterváron és Moszkvában festett meg és állított ki. 1900 óta állandóan itthon tartózkodott, a míg, 1910 december 2-án a halál, ki nem ütötte kezéből az ecsetet.

Hagyatéka rendkívül gazdag munkásságáról számol be. Daczára annak, hogy külföldön lévő nagyobb alkotásait lehetetlenség volt kiállítására számára összegyűjteni, rejtve őrzött vázlatai, tanulmányai és kész, befejezett művei a Műcsarnok nyolcz termét töltik meg, 468 katalógus számmal. Képvisel van benne művészi pályafutásának minden korszaka: a hetvenes években Párisban uralkodó művészi irányzat hatása alatt készült tengerparti képei, életképei, tájképei, melyeken a halhatatlan Courbet befolyásait találjuk fel. Kimagaslók az összesek közül a Munkások mellett festett kompozíciói. Mindkét irányzat legjava termékeit, a IV. teremben, Nemes Marczel gazdag gyűjteménye mutatja be. Az utóbbi években művelt genréjének az interieurok, kastélyok és könyvtárak és budapesti látkepek legjobbjai, már bizony kezeiben vannak, részint Ó Felsége a király, a főváros és mágnások irigylet tulajdonai.

Bruck Lajos hazai művészetünk egyik úttörője volt, a ki sokoldalú talentumával a magyar névnek, mintegy két évtizeden át külföldön is tiszteletet és becsületet szerzet. Műveinek gazdag sorozata pedig örök időkre biztosították neki a megérdemelt helyet a magyar képzőművészet történetének lapjain.

Mihalik Dániel, a legmodernebb művészi irányzat hívatott apostola, 1809-ben született Tallóson (Pozsony megyében). A magyar Alföld napos hangulatának, a vízparti füzesek árnyas csoportjainak ábrázolója, poétája. 1887-ben kezdte meg művészi tanulmányait Budapesten, Greguss János, Székely Bertalan és Lotz Károly oldala mellett. 1892-ben Münchenbe költözött, a modern német művészet újra virulása korában. Beiratkozott azonnal a — természet iskolájába, melynek híve maradt mindaddig, a míg az idők iránya meg nem hódolt a legmodernebb divatos eszméknek, a művészi vallástalanságnak.

1893-ban állította ki a természet közvetlen hatása alatt készült első művét, a «Falu végét». 1894-ben ugyancsak az Alföldön festi «Tarló», «Vízpartja» című műveit, 1897-ben «Esz után», 1898-ban «Tiszparti füzes» művével tűnik fel. Majd mint az Andrássy Dénes-féle ösztöndíj nyertesének, «Tiszai árvíz» és «Téli tájkép» című művei szerencsés nevének újabb dicsőséget, mindnyája a természet igazságainak, a művészi érzésnek őszinte szülöttei. 1901-ben a «Rét» című műve kerül a Szépművészeti múzeumba, melyet ugyanoda követnek: 1904-ben a «Balaton» és 1907-ben a «Heretáblák» című művei, mely utóbbiakon már a modern irányzatok szele lengedez.

Művészi munkásságát 1907-ben az «Uránia» művészegyesület mutatta be egy gazdag külön kiállításon. Mostani hagyatéki kiállítása az utóbbi négy év alkotásait mutatja be két teremben összegyűjtve, 82 katalógus szám alatt. Ezek gazdagítására és változó művészi irányainak illusztrálására bevonták hagyatékába az Állam tulajdonában lévő fent már említett öt

művét, és néhány ez évek alatt festett magán-tulajdonban lévő művét is, melyek Mihalik kiváló tehetségének méltó bizonyítékai. Mihalik Isten kegyelméből való tájképfestő volt, lelke szorosan összeforrott a magyar Alföld ragyogó hangulatával, a tiszparti füzesek melábus magányával. A szolnoki művésztelepnek ő volt egyik megalapítója és haláláig hű munkása. Legjobb munkakedvében, férfi kora kezdetén ragadta el a halál, művészi életünk nagy veszteségére, 1910 június havában Szolnokon.

Pap Henrik 1864-ben született Kassán. Művészi tanulmányait Münchenben kezdte meg 1883-ban, mint Ludvig Löfftz tanítványa, 1884-ben állította ki egyik kisebb első művét a régi Műcsarnokban, melyet 1886-ban egy nagyborszábas alkotása «Hol a főres» követ. 1889-ben, midőn Trefort miniszter megalapította a ma is fennálló festészeti mesteriskolát, Benczúr Gyulával együtt haza költözött Budapestre, kinek négy éven át kitűnő tanítványa volt.

Ez időre esett a magyar életképfestészet aranykora, melynek Pap Henrik is egyik legkelkesebb művelője volt. 1898-ban állítja ki «Bosznia» című nagyborszábas művét, a mely a következő évben festett «Üres bölcös» című művével az állam tulajdonába került. Leles munkása lett a Képzőművészeti Társulat művészi bizottságának, honnan az Iparművészeti iskola tanári székébe való meghívása alkalmával 1898-ban lépett vissza. Kiválóbb alkotásait utóbbi éveiből mindenki ismeri: «Október elsején» és «Zászlóhimzők» című művei Ó Felsége a király tulajdonában vannak; a «Hadizsákmány»-t egy amerikai milliomas, Norton William vette meg. A milenniumi kiállításon lévő «Nógrádvar kulcsainak átadása» című történelmi festménye pedig Nógrádmegye tulajdona Balassa-Gyarmaton.

Pap Henrik kitűnő rajzoló volt és a nyolcvanas években úttörője a rézkarcolásnak. E téren alkotott kiválóbb munkáit a Képzőművészeti Társulat műlapjaiban találjuk meg. Tizenhárom éves tanári működése alatt az Iparművészeti iskolába modern szellemet hozott be és bámulatos eredményeket ért el a művészi oktatás terén. Fáradszón munkássága közepette 1910 július 4-én halt meg.

Hagyatéki kiállítása egybefoglalja sokoldalú tehetségének minden fajtáját. Három teremben 216 katalógus szám alatt ki vannak függesztve ismertebb művei, azok olajvázslatai, rézkarcai és eredeti rajzai. Halálával művészi oktatásunkat pótolhatatlan veszteség érte, miután művészi egyéni ambícióját, lemondva a további sikerekről, önzetlenül, a közérdeknek szentelte. Paur Géza.

A ROHATECZI MÁRIÁNÁL.

Morva határ és őszleji táj,
Oly kékek a hegyek.
S szívemben orgonál ma, a mi fáj,
Máriához megyek.

Ó idegeni boldog Szűzanya,
Te fekete-fehér,
A szüretes napja ez a ma,
S szívem már nem remél.

Idegen tájék gyermeke vagyok,
De hozzád jöttem én,
A glória, mely fejeiden ragyog,
Hagyogjon ma felém!

Elhoztam, ime, Szűz Virág, neked
E táj virágait,
Kései, ősi mind, színük veszett,
De szívem is avitt.

S nem kérek én, költő és idegen
Tőled már földi jót,
Csak engedj, hogy törött tekintetem,
Mely fényeket ivott;

Rajtad legeljen, mint hives patak
Vízén a szarvasok
S lehessen egykor, én, fáradt gyerek,
Vidám és böles halott.

Juhász Gyula.

EST AZ ERDŐBEN.

Olyan sötét és titkos ez az út
Mint egy rettentő, néma barlang,
Egy pokolbéli alagút.

Halk és mozdulatlan lombfalak
Sötétlenség körül s a szőlen
Bús füzek állnak sorfalat.

Itt-ott megvillan a homályba
Smaragd szín gyíkok háta fénye
S egy fénybogár tűz ívbe szállva.

Titok és csend. De mégis, erre, csitt!
Egy fához dőlvé, sírva, roskadozva,
Fehérlő árny: egy lány van itt.

S az út végén, hol épen kanyarodna —
Halk dudolása idehallszik, —
Egy férfi sétál szivarozva.

Lányi Sarolta.

SZÍNEK ÉS ÉVEK.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta Kaffka Margit.

HARMADIK RÉSZ.

XV.

Igen, igen, ha most végig akarok menni emlékezésben az életemen, nem szabad megállanom itt; elkerülni, kihagyni annak a napnak iszonyatát, és egynehány, mindössze egynehány hétnek, a mi rákövetkezett, minden rámszakadt robajos, rettenetes csapását, a nagy változást, a nagy összeomlást, a mi úgy, mint a zúzómalom kereké, szétörölte, elmorzsolta az egész odáig való éneket, a sorsom, az életem, mindent... és azt mondani: ez új fejezet, új élettörténet, mert benne másvalaki, elváltozott, kicserélte lélek állapotát, tjon kezdődött élet sora iródk, és nem tudom, nem tudom, hogyan mehetett végbe énevem, énbennem mindez.

Pedig így van! Nem tudom. Akkor össze-csapott felettem az élet, roncsokba darabolt, összenyomorított, tövémről szakított, világbanvaló helyemből kimozdított, messzedobott, kihúzta talpam alól a földet, fejem felől a fedeleket; és soha én többet, semmi öröködéssel azt a volt-magamat meg nem találtam; régi, igazi öntudatomba magam vissza nem élhettem. A mi azelőtt voltam, az megszűnt, kimúlt; de egészen újja, mássá, más levegőt lélekező, megváltozott világomban is sokatérőn elhelyezkedni tudó, (a milyenné talán válhattam volna akkor) sohasem volt erőm lenni többet. Igen ez, ez az erőlködés, a sok erre pazarolt erő és szánvedés és ez a egyetlen félbetörtség magyarázhatja meg leginkább az én további, azutáni sorsomat, az egész hosszú, hosszú, nehéz életet. Most már egyremegy, tudom; most már végig-szerencsés, egységes élet után sem lehetnék egyéb, mint a mi vagyok: csendes, közömbös öregasszony; sőt tán akkor meg sem tudnék ebben így nyugodni, békével viselni ezt a nagy egyedül-maradást a halál előtt.

Most már nem érzem friss fájásnak a régi kinszenvedéseket és a jelenben a legtöbbet tán egy csésze jó kis meleg, szagos kávé adhat nekem. Csak az merjen itélve és kutatva végig-emlékezni a múltján, a ki már úgy teheti, mintha kivüle-áll a második személyről volna szó. Igen szembe kell tudnunk nézni a vottal legalább, ha már a jelenel, jövővel nem tudunk mindig. Huszonhét esztendő voltam, a mikor az első, rettenetes csapás ért, és az visszajára fordította az egész életemet.

Hát nem tudok, nem tudok még most sem rettenet nélkül, felindulás nélkül gondolni arra a feketés, véres, piciz halálsebre az ő átlótt halántékán... És a mi azután következett: a temetési énekszó, halottság, koszorúk, harangzúgás fullasztó és kegyetlen özőne, áhult zokogás, és mindenben valami tompa félábulat, a milyent a hirtelen fejbütött érezhet. Mint az alvajáró, úgy engedtem magam karvezetési, vigasztalni, biztatni, a míg könnyezőstől gyuladt szemeim homályos és valószínűtlenül árnyjátéknak látták a sűrű özevgyátvonal keresztül az emberek döbönt sürgölődését körültem.

Egy hét is elmulhatott, a mikor egy nap azt mondta az anyám: «Most már össze kellene szedni magad egy kicsit és gondolni a jövődre!»

A jövődre... én!

Akkor, anyámnak ebből a szavából éreztem ki legelőször élesen, dideregőn az én nagy magamra hagyottságom. Gondolkozzam a sorsomról és a gyermekeméről, ezt mondják nekem, a kik jól tudják, hogy mindent elvesztettem, önmagamat is; azt a becézést, minden-ellátott és eddigi helyzetében olyan jól megfelelt valakit, a kiről huszonhét esztendősd koráig mindig másvalaki gondoskodott. De hát tudnak-e ennél a habozó, felelőtlen elhárító tanácsnál egyebet adni nekem, akarnak-e értetni tenni valamit, segíteni rajtam? A család, ez a híres, együttérző, összetartó fundáció akkor, az én szerencsétlenségemben látszott meg legelőször, hogy milyen szétzúllott, gyenge és közömbös kapcsolatok maradtak. Ott voltam magamra hagyottan, tehetetlenül és összetörve, és szinte nem hittem a sorsomnak, szinte vártam még mindig valami csodás felbredésre; hogy rossz álmom volt csak az egész, semmi sem történt.

Anyámnál laktam akkor a Czifrasoron, ideiglenesen, mert beteges borzalommal féltem a régi otthonomtól, a hol a szegény halottam szöppent a padlóra. Valami homályos önvád is súlyosodott rám, névtelen, de néha álomból is felriadt. Nem a bensőmben ébredt, idegenek szeme verte rám, roszkaróim, volt irigyméllapongó pillantásból, mögöttem összeszűszőmél támadt rám és én megriadva menteköztem önmagam előtt. Hogy én lettem volna az oka? ... Nem, nem, ez nincs így, ma már biztosan tudom ezt. Ó, szegény, a ki olyan nagyon régen pihen már, tán akkor lépett sorsa útjára, mikor engem feleségül választott, de azért választott és kívánt engem, mert olyan voltam; más mint a családjabeliek, a józan, mértékletes polgárok elfogult és korlátolt leányai. Engem akart, mert a sorsát akarta; és csak egy szörnyű véletlenem múlt, hogy nem úgy ütött ki, a hogy vártuk és akartuk. Nem, azok a suttogó és gonosz fejbölgötással emlegetett «hiányok» nem is voltak akkorak, hogy az életét rommá tehetnék volna. Az őseim pénzében volt rendetlenség, az igaz, és az uradalmom parcellázott telkei árvalam nem tudott volna elszámolni hamarosan; de, Istenem, egy szót kellett volna szólnia a grófnak, vagy kérni Ábris bátyámtól, vagy Hiripyektől kölcsön, vagy akármit. De nem volt ereje hozzá, kényelmetlen és nehéz lett volna ilyet bevallani őneki, a kit olyan pontosnak és tisztakezűnek híresztelt mindenki. Nem volt benne annyi életvágy, hogy ezen túltegye magát és újra, előlről kezdje a lassú emelkedést az emberek szemében. Pedig szegény Sándorka őseim úgysem lett volna nagykorúsítható akkor, lelki-betegem, Csaba meg milyen könnyed, úri egyszerűséggel, szóváltás, magyarázkodás nélkül mondott le arról, a mi még az ő részéből is hiány volt. Igen, ezeknek a zavaroknak borzasztó lehetett a gondolata; de kivághatta volna magát! Hanem akkor agyonizgatták a választási dolgok, a kétség, várás, aztán a bukás, mégis csak vártatlanul; és az ilyet egy pillanatot idegrohama dönti el. Ha én akkor, az utolsó ebédem egyedül lehetek vele, ha kibeszélheti magát, ha együtt beszélünk és mindent megvallhat nekem... borzasztó elgondolni, hogy micsoda apró véletleneken múlik az ember élete!

Különös volt és egy-egy percze magamat is megdöbbentett, hogy én épen Horváth Dénessel beszéltem legtöbbet erről; őt faggattam, tőle vártam megnyugtatót, enyhítő bizonyítást. «Ugye, nem igaz, lehetetlen? Hát én kergettem bele? Hát csakugyan ilyen nyomorult, ilyen szörnyeteg vagyok én? Legjobb volna utánamenni nekem is!»

Gyöngéd buzgólkodással magyarázgatott, beszélt nekem ilyenkor, az ő sajátosság fatalizmusával, a minek valami egyszerű, gyermeki derű volt a mélyén. Különös kíméletet éreztem abban, hogy soha, heteken át még véletlenül sem fogta meg a kezem beszédközben úgy, mint azon a végzetes napon, mikor órákig pihent megihittan az ő kezében. Pedig naponta meglátogattam. Nem ült sokáig anyáméknál, hanem előhozta a kalapom, felsőm és sétálni

vitt. A temetőbe jártunk szinte naponta együtt, zuzmarás vagy ködös, nedveshidegű alkonyatokon, borongós, korai delután. Együtt, egymás mellett álltunk meg fejtől a sir mellett és hallgatag áhítattal engedték át magunkat a fájdalomnak. Szinte akartuk, szinte segítettünk felindítani a lelünkben a bánat áradó egészét, a mi lefogalt, igazolt, összekötött, de egyúttal jótékonyan el is választott, és tiltott minket egymástól. Mintha valami igazolás lett volna mindkettőnknek ez, mentekezés a halottal szemben, mikor így, igaz lélekkel, önvád nélkül tudtunk szembeszállni vele, kiről kegyeletes hitbe ringattuk magunkat, hogy valahol él és tud felőlünk, hogy tisztult szemekkel lát és ért mindent. Mi nem véteztünk soha ő ellene! És fájó meghatottsággal olyan nagyra becsültem, olyan szép, nemes gyöngédségnek éreztem a Horváth tartózkodását, hogy azóta, a szerencsétlen reggel óta soha nem próbálta úgy, mint akkor először, kezébe fogni a kezem. Pedig az egész lényén, minden szaván aggodalmas és odaadó szerelem látszott.

— Ugye, ugye, — könyörgőtem hazamenet a csendes kis paraszt utcák alkonyi homályában — mondja meg igazán, őszintén nekem, tudni akarom, mit gondolt erről! Igaz-e, hogy én is... hogy én voltam részben az oka! Hogy fényűző voltam, vagy... nem tudom, nem tudom. Mondjon valamit, az Istenért!

Csukló, elgyötört zokogás fullasztotta el a szavam. És ő a legbensőbb részvét hangján szólt hozzám, vigasztalt, szinte becézött. Szelid megadással emlegette az elkerülhetetlen sorsot, a megdölgött külön végzetét, eszményei és eszközei aránytalanságát; hogy különb volt itt a környezeténél és többre termett, de nem volt elég az energiája sem a kiszakadásra, sem a felülkerekedésre. Ezeket mondta, mindig a tiszteltteljes kivülről tartózkodásával és végtelen kímélettel irántam az ő igénytelen, szinte válogatottan egyszerű szavaiban.

Ó az én egyetlen igaz, hűséges emberem! — gondoltam akkor megindultan valami enyhülést érezve, s az egész lelkellem a heves hálát és bizalmat. — Milyen jó, hogy egy ilyen emberem van legalább! És ettől is meg akar fosztani a nyomorult, aljas, rossz-szájú világ!

Mert a világ, — és még most is az uradalmi tiszték feleslegét jelentette számomra leginkább ez a gyűlölködve kiejtett szó, — a világ már kezdte érezetni jelenlétét a mi szent viszonunkban. A hogy így a nagypiacot megkerülve, csendes léptekkel mentünk közel, egymás mellett az este páras sötétjében, kínosan ellenséges indulattal néztem át a nagy, gyepes tér ködén a kivilágított, egyenes, nagy ablakos sora felé, a hol a várkert végződött sötét, nagy fenyőfák komor csapatával és a régi Vizitorony meredt, ormótlán kőkopja kísértőn nyúlt fel a homályos égre. Ott laknak, onnét terpezkednek el a közönséges, rideg és korlátolt életformák egyre nagyobb befolyásával ezen a nyomorult városon. És engem figyelnek onnét most, a multamat fűrkézik, a lépteimet lesik előre-elitől roszkarattal. «Alig földelték el a szegény urat, a nagyvárnyása áldozatát, és már az udvarlójával sétálgat világ csúfjára!» Szinte hallottam a gonosz, kegyetlen megjegyzéseiket, és ijedt haraggal elkekeredtem, gyűlölvé gondoltam rájuk; de már nem azzal a megvető semmibevevéssel, mint hajdan. Hajdan... három-négy héttel ezelőtt! Uristen! Én voltam-e az, a ki a kora ősz napos reggelein és enyhe estéin tarka ruhában, kiöltözve, büszkén, ideges, nagy életkedvemmel, szépségem asszonyos kacajával hivalkodóan járkáltam itt a nyüzsgő ünnepi tömeg között. Hova lett egyszerre akkori világom, a régi társaskör, a régi érdeklődések és kapcsolatok? Pár kurtá részvétor, egy-egy köteles látogatás, mely szinte búcsúszamba ment, és máris távolodott, mennyire eltávolodott szinte napok alatt tőlem az egész multam! És ma nem bírok a régi, kicsinylő nembánomsággal gondolni az ellenségeim itéletére; igazat, izeszt, keserít, mintha már köze volna hozzám mindenkinek, mintha már mindenki ártalmamra lehetne, szegény, másokra szorult özevgyének, volt percz, a mikor vágytam volna gyáván kiengesztelni őket. Hisz az apósom náluk volt megszállva, mikor a temetésen ittjárt és végig-kísérte az egyetlen fia koporsóját komor, zárkózott fájdalommal, tüntetőn elhúzódva tőlem és a családomtól, ki tudja, miket beszéltek neki

rólam, micsoda aljas hazugságokat! Pedig az ő véleménye most már kel, hogy fontos legyen nekem; mert az árva kisfiam gazdag nagypapja ő. Kegyetlen Isten! Mennyi mindent összehalmozott akkor az én próbálatlan, szegény fejem felett.

— Legjobb volna nekem is utána menni! — mondogattam csendes, csökönyös kétségbeesés és Horváth kifogyva a biztatságból, elmúlt, tehetetlen, nehéz fájdalommal csökölt kezét búcsúzóra az anyámék lakása előtt.

A konyha világos ablaka nyitva volt, a mikor elmentem előtte végig a tornácra; — a kisfiam roszkalkodó, síró panaszhangját hallottam ki és belestem egy pillanatra. A nagy paraszt-szolgáló mogorva képpel a tűzhelynek fordulva állt és valami hűs felét szedett ki a sercsező lábasból. Pityu mögöttem ült a konyhalóczán és a falilámpás rávilágított könnyektől maszatos halovány kis arcára. «Majd megmondom én magát az én anyukámnak!», sirdogálta egyhangu, csüggeteg gyerekdaczczal és olyan borzasztóan szomorú volt ez. «Sokat is adok én a maga anyukájára! Nem parancsol az nekem!», röhögte durván a cseléd és a gyerek megzavart, kilindó arczoskával értetlenül bámolt rá. Ó, szegény, szegény kis árva! Egy héttel ezelőtt még a benne ügyelt rá, kisérgette, megtűrte az orroszkáját és játékkal szórakoztatta. Most magára van az idegen házban és el kell hallgatnia, ha kisebbitik előtte az anyját.

— Gyere be kisfiám, drágám, itthon vagyok! — mondtam szokatlanul kiáradó szeretettel és sirva csókoltam össze, bevittem, megmosdattam imádkoztattam a kisgyámban és mellette maradtam, a míg elaludt. Még nem is olyan régen az apjával ültünk így mellette! — gondoltam elnézegetve az alvó vékonyka arczot. Mennyire szerette, hogy tudta becézni, gyönyörködni benne! Hogy volt lelke így itt hagyni mégis? Milyen sorsra juttatta őt és engem? Mit tegyek vele és mit magammal? Legjobb volna meghalni együtt mind a kettőnknek.

De enyhítő könnyekek fakadt zokogásba omlott ez a rémséges eszme. Nagy fájdalommal, sirva gondoltam el, hogy mostanában én is búcsúszom, tán jó időnyire a gyermekemtől; a nagyanyja, a kit a temetésekor nagybeteggé tett a lelkirázkódás, mostanában jön el ide a fia sirdőhöz, és hogy elvigye magukhoz a kicsit, — a míg, a hogy irta, — az én életem valahogy el nem igazodik. Nem tehetek mást, mint hogy odaadom, és ő, a szegény asszony jó, gyöngédek és kedves, és nagyon szereti ezt a kis ártatlant. De az öreg embert vajjon valami megbánás, lelkivád készíti-e erre a gondoskodásra, vagy csak a megvetés és gyűlölség irántam, hogy nem tart méltónak rá, hogy a gyermekét rámbizhassa... És most mégis, ha így van is, oda kell adnom. Mit tehetnék mást?

(Folytatása következik.)

SZÍNHÁZ.

Lavedan: *Édes a bűn.* (Nemzeti Színház.) — Schnitzler: *Az élet szava.* (Magyar Színház.) — Artus: *Nyíri szerelem.* (Vigszínház.)

Az élet szava, Schnitzler Ártur színműve, talán mégis ki fogja ábrándítani a mi közönségünket a bécsi íróból, a kinek erejéből egy-egy kedves, rövid jelenet, finom kis novella-lára telik, de a kinek nagy drámái, csak úgy, mint regényei, gyöngék, néha tehetetlenségükben egyenesen szánalmasak. Nagy hírnevét Ausztriában nemcsak tagadhatatlan talentumának, hanem az ernyedetlen sajtónak és talán alkövelenetei merészességének is köszöni, ha ugyan merészlegnek nevezhető leírni azt, a mi eddig szeméremből nem irtak le, de a minnek leírásával ma pénzt és dicsőséget lehet szerzeni. A bécsi ember vidám, szereti a pikantériát, mint minden nagyvárosi ember; a bécsi pikantériának nem kell oly szellemesnek lennie, mint a francziának, de nem szabad oly brutálnak lennie, mint a berlininek. Schnitzler kitűnően tudja megírni, puha gráciával, fáradt gesztussal és filozófiai diszletezéssel. A borongó gondolat alárcának kitűnő szeméremtlen dolgok előadása közben, I. Wedekind és társait. Most már könnyű kitalálni, mi «Az élet szava» (Der Ruf des Lebens)? Az élet szava pedig annál sítóbb, ha a halál hörgőse kíséri: ez a darab speciális gondolata. Techni-

Bruck Lajos: Magaslaton.

Bruck Lajos: Kikötő.

Bruck Lajos: Kastély belseje.

HÁROM MŰVÉSZ HAGYATÉKÁNAK KIÁLLÍTÁSA A MŰCSARNOKBAN.

kája pedig ennek a drámának olyan, hogy fölvonásonként kell róla szólni, mert a darab testének nem tagjai, hanem izületei vannak, melyek jóformán csak térben függenek össze. Tehát: első felvonás. Az öreg Moser, 79 éves, nagy beteg, rettenetesen kínozza Mari leányát, ki őt hűségesen ápolja. Végül a leány megmérgezi atyját, csak hogy szabaduljon tőle és «az élet szavát» követhesse. Ez a fölvonás voltaképp külön darab, illetőleg Schnitzler-féle «jelenet», mint az Anatol-jelenetek, jó megfigyelések, ügyes fordulatok, néha-néha egy-egy szellemes szó, bécsi érzélgősség, mindez könnyedén, finoman megírva, de minden igazi művészet híjjával; drámai művészet meg éppen nincsen benne. Az Article de Paris-nak jó bécsi utánpótlása. A ki a bécsi «kedélyességet», korlátoltságot, gondolathányt és gerinczetelenséget nem szereti, Schnitzlert se szeretheti. A darab második fölvonása «más». Egy fiatal tiszt lakásán vagyunk, a ki háborúba készül. (Hogy háborúba készülhessen, játszik a múlt század közepén), melyből se ő, se senki ezredéből nem fog visszatérni; az ezred ugyanis negyvenötven évvel ezelőtt valamely csatában gyáván megfutott, most fog bűnhődni érte. A bécsi közönség nagyon szereti a *kalonai romantikát*, melynek félig érzelmes, félig gúnyos krónikása Schnitzler Artur. A fiatal tiszthez beront az ezredes neje, kivel viszonya van, hogy megszöktesse a kedves fiatal tisztet, de beront az ezredes is, ki egyszerűen lelővi hűtlen feleségét. Mi köze ennek a történetnek az előbbihez? Még a puskapor füstje ott kovályog a levegőben, midőn a függöny mögül előront az első fölvonás Marija, a kit az élet szava ide hívott a hadnagyhoz, kivel egyszer táncolt volt és ki már akkor átadta a fiatal leánynak lakása czimét. A leány mindent látott, mindent tud, de azért vadul ölelik egymást és távoznak a két holttest emléktől fűszerezett pásztorórára. Hja, az élet szava! Minő mély gondolat! Halál — élet, élet — halál, meghalt az öreg apa, meghalt a fiatal ezredesné, meg fog halni a fiatal tiszt, de a szerelem őrvongása mindenütt ott van a halál nyomában, szomszédságában. Igen, halál — élet, élet — halál, ez jelentős, ez mélyesleges, ez szuggesztív. Milyen büszkék lehetnek a bécsiek? Ők a mély gondolkodók, a jelentősékek, a mélyeslegesek, a szuggesztívek. Harmadik fölvonás: *Más*. Richternének megszökött a hektikás leánya, hogy azt a két-három évet becsületese kimulatással tölthesse. Az élet szava. Ki ez a Richterné és a leánya? Miféle kapcsolat van Mari, az ezredesné és a Richter-leány közt? Belső kapcsolat semmi, csak mind «az élet szavának» képviselői. Külső kapcsolat: az van. A Richter-leány és a Moser-leány rokonok. Szóval Richterné várja a leányát és a leánya jó, kimulatva és agoniában. Meg is hal a színpadon. Mert mi az élet halál nélkül? Viszont azonban itt van Mari is, és az orvos is, a ki neki a mérget adta atyja megölésére. Bécsi kedélyesség. Sőt: Élet — halál — élet — halál, stb. Az orvos szereti Mariát, ámbár tud mindent, gyilkosságot, szerelmi éjszakát, mindent. Bécsi nagylelkűség, puhaság, fáradt gesztus. De az utolsó pillanatban a szerző is nagylelkű lesz és fáradt gesztussal zárja a darabot. Nincs tovább. Mi lesz Mariából? Talán ápolónő, talán a doktor szeretője, talán másfelé hívja majd az élet, ki tudja?

Az egész előadás alatt csak kelletlen érzéseim voltak és úgy látszik, a többiek se mulattak. A darab végén fagyos hidegség terült el a nézőtérre. Csak a színészek túlbuzgó barátai heveskedtek, de azok is megjedtek saját hevüktől. Mert az előadás majdnem oly gyöngye volt, mint a darab. Gombaszögi ugyanis oly tragikus pózban játszotta szerepét és a fölnulási pillanataiban oly érthetetlen volt, hogy a szerepét egészen kiforgatta valójából. Általában igen modernül játszottak, t. i. igen gyakran érthetetlenül beszéltek, vagy érthetetlenül szavaltak, kivéve Halmi Margitot és Sebestyént. A Magyar Színház egészen más előadásokhoz szoktatott bennünket; ezt a jó hírnevét nem szabad elpocsékolnia.

Édes a bűn (Le gout du vice), Henri Lavedan vigjátéka a Nemzeti Színházban került színre a közönségnek igen mérsékelt tetszése mellett. Lavedan darabja se igazi dráma, az is erotikumok körül forog, de míg Schnitzler

halálosan komoly és romantikus, mélységet fitogtató és a szerelmet valami szonnambulikus hatalomnak föltüntető, addig Lavedané könnyed, graciózus, szkeptikus, szatirikus, a nélkül, hogy különös módon fölhevülne. De drámai hatásokat se igen keres. Neki és közönségének elég, ha művészi párbeszédben föltárja előtűnk megfigyeléseit, melyek igazán tükröt tartanak a párisi társaság elé, ha igen szuverén gúnyral rángatja azokat a bábokat, melyeknek izületeit, rugóit annyira ismeri. Ezért az első fölvonás, melyben az alakokat exponálja és ötletét föltárja, a legsikerültebb. Szemét, figyelmét az irodalomnak a pornográfiával üzőtt játéka ragadja meg. Hőse pikáns regényeket ír, melyek természetesen sok kiadást érnek; az író maga azonban igen jámbor ember, a ki édes anyja oldalán a legrendesebb életet éli. Végre is: az üzlet üzlet, az élet egészen más. Igen mulatságos, hogy anyja rendkívül megbotránczik a pikáns részleteken, de szereti fia irodalmi és üzleti sikereit. Anonim leveleket ír fiának, hogy ne írjon oly botrányos dolgokat és gyertyát áldoz a templomban fia sikereit és bűnei megbocsátásáért. Mindez igen mulatságos és kedves. A darab női hőse pedig egy fiatal leány, ki rendkívül emancipáltnak gondolja magát, mindent tud, az írónak anonim leveleket ír, melyek az író véleménye szerint, a levelek tartalmából ítélve, csak férjes nőtől származhatnak, egyébként pedig szívesen fogadja az író udvarlásait, melyekre bő alkalom nyílik, mert hiszen a leány az író kiadójának leánya. Egy szép napon pedig a leány fogja magát és elmegy egyedül az író lakására. Bátran teszi, mert részint igen emancipált, részint igen tisztességes, mert velejében és valójában ép oly rendes nyárspolgárnő, mint az író rendes nyárspolgár. Midőn a kisasszony megérkezik, az író nincs odahaza. A leány nem jó zavarba, beküldi névjegyet — az író anyjának. A leány nagy éfronterrával beszél, az író pompásan eltalálja a tónust, ezek a leányok valóban ilyenek, vagy néha még ilyenebbek. Közben megérkezik az író; a két álarozos, a bűnnel henchező magára marad. A leány nem sokat tekegőrizik. Akar engem feleségül venni? — kérdi. A pikáns író kissé meghököl. Erre igazán nem gondolt még, a mit a leány nyomban észrevesz. De hogy is gondolhatott volna rá. Másfajta jeleneteket szokott ő kigondolni regényeiben. De a benne lakozó nyárspolgár hamar föltalálja magát. Hogyne akarnám nőül venni! Da hát miért levelez egy férjes asszonnyal? — kérdi a leány. Ezt is tudja? — mondja a férfiú. Hogyne tudnám, véletlenül az én barátnőm az az illető asszony. Nagy zavar a férfiú részéről. De miért volna kedvelt regényíró, ha ily helyzetből nem tudná kivágni magát? Magára gondoltam, mikor ezeket a leveleket olvastam, mikor a magam leveleit irtam. Ekkor a leány megmondja neki, hogy ő írta ama leveleket. A férfiú meghököl, most másodszer és komolyabban. De miért volna 25 éves, álarozos nyárspolgár és pikáns regényíró, ha ily apróságokon túl nem tenné magát? El fogja venni a kisasszonyt.

Ezzel a darab voltaképp be van fejezve. Ez az igazi Lavedan-genre, egy kedves, okosan kigondolt, szellemesen megírt jelenet. Ily drámai jelenetek külön műfaj a párisi irodalomban és Lavedan ennek legnagyobb mestere. De Lavedan ezúttal nagyobbra tört és nagy drámává akarta kiegészíteni eredeti ötletét. E végett van még három fölvonás. A másodikban a fiatal házaspár egymásra ünnek, mert nem csekély dolog az, otthon is álarozot viselni és nem kevésbé csekély dolog levetni az álarozot, mert mindegyik azt hiszi a másiktól, hogy az nem hord álarozot és az álaroz levétele veszélyes hatású lesz. Tehát unatkozni és elégedetlenkedni. Ez is jó vigjátéki ötlet, de nem igen tud drámai testet öltetni. Még kevésbé sikerült azután a bonyolítás és kibonyolítás. A menyecske ugyanis féltékeny lesz, a fiatal férj meg komolyabban udvarol egy barátja barátnőjének, míg végre az a bizonyos nagylelkű harmadik, a ki maga is szereti a menyecskét, de jól látja, hogy az a két bolondos fiatal igazán szereti egymást, mindent rendbe hoz és egymás karjaiba veti őket. Ez az üres játék nagyon ki van gondolva és a végén unalmassá válik.

Mihály Dániel: Tél.

Mihály Dániel: Alföldön.

Mihály Dániel: Tiszapart.

HÁROM MŰVÉSZ HAGYATÉKÁNAK KIÁLLÍTÁSA A MŰCSARNOKBAN.

Bruck Lajos.

Pap Henrik.

Mihálik Dániel.

HÁROM ELHÚNTT MAGYAR FESTŐMŰVÉSZ, KIKNEK FESTMÉNYEI MOST VANNAK KIÁLLÍTVA A MŰCSARNOKBAN.

Nyári szerelem cím alatt a Vigszínház színe hozta Artus Louis Midinettes című vígjátékát. Ez a sablonosabb francia színjátékok közül való, mely kevésbé vidám, csekély leleményű és a valószínűséggel sem igen törődik. Van benne egy divatkalapszalom, a mi talán a földög az egészben. Nekünk azonban Heltai Jenő már színpadra hozott egy ily szalont és ez a szalon sokkal kedvesebb volt. Ez a nyári szerelem így mindenképp elkésett és mint kései vendégnek, be kell érnie a morzsákkal.

Nem igen tudunk módot rá, hogy miképp lehetne ezeknek a daraboknak hosszú életük a földön.

Alexander Bernát.

A NÁDUDVARI HIZÓK.

Elbeszélés. — Irta MÓRICZ PÁL.

Tekintetes Rab János úrnak mindjárt a Hortobágy szelén, a nádudvari határ szomszédságában feküdt a tanyája. Kőselyszögnek nevezik azt a pusztát. Józsgártásra különösen alkalmas föld volt az. Tekintetes Rab János úrnak, debreczeni polgár jusson, szép számú nagyjósága volt kiverve a Hortobágyra is. Disznai is voltak. Szép, nagy farka disznók.

A göndörszörű, konyafüles fekete sereg után tisztas haszonra számított a tekintetes úr. Ámde 1863-ban közbevágott az emlékezetes szárazság.

Ez az aszályos szárazság már az 1862-dik esztendőben terpeszgetni kezdte izzó szárnyait a magyar rónák felett. 1863-ban meg fészket rakott rá. A meddig izzó szárnya kiterpedt, a földből gyökerestől égett ki a növényzet. A tavakból, erekből, hús kutakból kiszűresölte a vizet.

Tekintetes Rab János úr a pásztorok hirdásán felette elszomorodott. Lehorgaszott fővel kocszított ki a Hortobágyhoz, hiszen a gulyákba belekapott a keleti marhavész. Tekintetes Rab János úr százöt darab nagyjóságából huszonötöt hagyott meg. A többi szöröstől-bőröstől elásták a kiégett földre és Tekintetes Rab János úr még búsbab kedvvel hajtatott a sertéseit felnézni. Szerencsére a disznóknak nem volt semmi bajuk. Némileg felvidult a tekintetes úr. Vidámulan szólította öreg Zsidó Jóska, a hortobágyi híres kondás számadót:

— No, Józsi bácsi, a csapások között is megvizsgáztalak ezek a gyönyörű darab disznók.

— Biz' ezeknél, tekintetes uram, a harmatos szilva sem szebb, — véleményezte Zsidó József.

— Hál' Istennek a Cserén termett makk s így valahogyan majd csak kitelelnék. Hanem a szalonnával nem tudom, hogy leszünk a jövő nyáron József?

Zsidó Józsi bütykös hüvelykujjával lenyomta a szerzőgő dohányt a pipájában, elmosolyodott: — Szalonna? Disznótör? Ehehe! Senkinél sem lesz több, mint tekintetes uramnál.

Pap Henrik: A kíváncsi.

A MŰCSARNOK KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

— Hiszen egy kapányi szál kukorica nem sok, annyim sincsen Józsi bácsi.

A vén számadónak bodor füst szakadt fel a pipájából.

— Ehe, — kahintott József, — a tekintetes úr csak bizza a kondására a dolgot, elvégeztük már mink azt a Gyurkával...

Tekintetes Rab János úr ősmerte a hortobágyi pásztorszokást, hogy tudniillik pásztor-uraimék nem szeretik a sok szót, még kevésbé a kérdegetést, kezelt fogott Józseffel:

— Isten áldja.

— 'Sten áldja a tekintetes urat is...

Az aszályos esztendő csupán a nádudvari hajdúknak hozott nem remélt áldásokat. 1863 tavaszán annyira kiszáradtak a sekélyebb vizű nádudvari rétek, hogy a máskor inkább csikban, halban gazdag tófeneket is felszántogatták a nádudvariak. A hol azelőtt a buzogány rázogatta haragos sötét fejét és bokréta nadszál lengedezett a szélben, most pántlikás levelű kövérzöld tengeri szálak sudárlottak az égre. A nádudvariak minden felszántható réjtöket tengerivel vetették be. A szűz földből óriási csöves tengerik támadtak. Az arany-sárga-piros garmadákon, tengeri töréskor, telhetetlen vágygyl hengergődött az

éhes őszi napsugár. Vadmadarak torzrikoltozásait édes nótázások váltották fel. A nádfedeles fehér hajduközsgében minden göré, minden házpad, ólpad, hombár és szuszik színültig megtelt kukoricával...

Tekintetes Rab János úr disznói a Hortobágyon sínylették át a nyarat. A Hortobágy partján, part oldalából turkálták ki az aszott gyökereket. Őszre a kőselyszögi tanyába szorultak be. Már őszre a legelő is jobban zsendült... Leesett az első hó. Elkövetkezett a tél is. Egyszer csak, karácsony után, Gyuri kondás beállított tekintetes Rab János úrhoz:

— Tekintetes uram, — mondotta a kondás, — itt az idő, számoljunk el.

— Jól van, fiam Gyurka, hát számoljunk, — felelte megadással tekintetes Rab János úr.

— Tekintetes uram, hát izé, — Gyuri kondás jobbra bólintott, balra bólintott a fejével, — hát izé, azt még eddig nem is mondtam, hogy tengeritörés után elloptak a nyájból huszonöt darab disznót...

— Tyűh, — tekintetes Rab János úr mérgesen felförmedt, — és kend ezt csak most jelenté nekem?

— Szépen kérem a tekintetes urat, ne bosszantsa fel magát, mert én már nyomukban vagyok a disznóknak, — Gyuri kondásnak széles mosolyra húzódtott szét a szája, a vastag bajusz alól kemény fehér fogát is kivillantotta, — nádudvari gazdáknál rejtőznek a disznók. Némely részők már egészen meghízott...

— Hm, — tekintetes Rab János úr becsületes szép kék szemével a barnapiros kondásra mereszkedett, — hát most mit csináljunk, fiam Gyurka?

— Mit csinálnánk? Tekintetes uram bemegey a nádudvari főszozabiró úrhoz, majd összeszedeti az a disznókat.

Tekintetes Rab János úr a Gyurka kondás szavához igazodott. A disznók esetét jelentette a szolgabirónál, a ki a Gyuri kondás bemondásával huszonhárom darab hizott disznót szedetett össze a megjelölt gazdáktól. Az érdekelt betyáros híru nádudvari hajduk még örültek, hogy szárazon szabadultak a bajtól.

Öreg Zsidó Jóska hortobágyi számadó jóvendőlése beteljesedett. Lett disznótör, lett szalonna bőven tekintes Rab János úrnál.

Tekintetes Rab János úr a disznótörből Zsidó Jóska sem felejtette ki. Váltig szabadott a híres hortobágyi számadó, nem segített az öreg; mert a tekintetes úr maga mellé ültette Zsidó Jóska az ősi ezüsthalmival rakott diófa-asztalhoz. Az izes torosebéd után kettesben maradtak az asztalnál. A tekintetes úr becsületes kék szemét a vén kondásra szegezte:

— József bácsi, kérdeznék én magától valamit.

— Hömm! — Zsidó Jóska megfontoltan szippantott a pipájából, de nem szólt rá.

BERZEVICZY ALBERT, A KÉPVISELŐHÁZ ELNÖKE LETESZI A HÁZ KOSZORÚJÁT A VÉRTANUK SZOBBÁRA.

ISKOLÁSGYERMEKEK ÉNEKARA A VESZTŐHELYI ÜNNEPEN.

KIVONULÁS A VESZTŐHELYRE.

— József bácsi, azt magyarázza meg már nekem, hogy is esett a soruk ezeknek a nádudvari hizóknak?... Úgy is tudja, hogy köztünk marad.

— Tudom, — Zsidó Jóska okos szeméből nevető sugarak cikáztak ki, — de hát köztünk is maradgyon!

— Köztünk marad...

— Mert hát nem jó azt mindenkinek tudni, a miket mi kondások magunk között elvégezzünk. Hát, mondok a Gyurkának, a mikor a Hortobágy folyó partjánál összekerültünk, ugye jó ember ez a te gazdád Gyurka?

— Bár a falat kenyér sem jobb, — mondta ű, — a mikor a tekintetes úr kamarája tele van, a szegény földnepe sem éheznek. Azonban az idén aligha lesz tele. A szárazság minden veteményünket kipusztította. Disznót sem ölhetünk az idén.

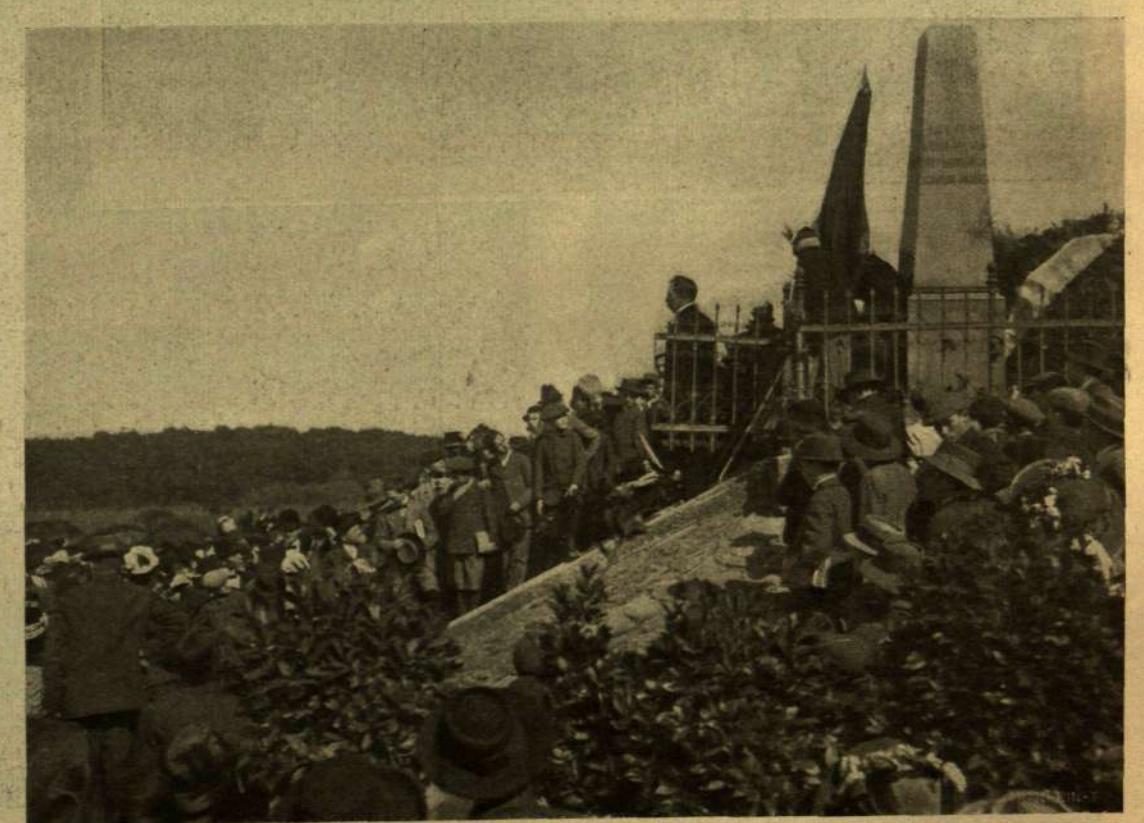
— Pedig ugye negyvennyolcban is odaharozolt a gazdád Gyurka? — mondtam én.

— Még pedig a huszároknál volt fűhadnagy, — mondta ű.

— Annál inkább meg kell lenni a disznótornak, — mondtam rá én, — hiszen te, Gyurka fiam, úgy-e jól ősmere a dürgést Nádudvaron?

— Az anyám után félig-meddig magam is közéjük tartozom, — mondtam ű.

— Bizony, onnét már sok betyáros erkölcsű, hunczut ember került ki, — mondtam én. Gyurka felvágta a fejét. Szikrázott a szeme:

ÜNNEPÉLY A VESZTŐHELYEN.

AZ OKTÓBER 6-IKI ÜNNEPÉLY ARADON. — Jolly Gyula felvétele.

RÁKOSI VIKTOR JUBILEUMA.

Rákosi Viktor jubileumát üli. Nem is egyet, hanem háromat. Tíz esztendő képviselői jubileumát, azonfelül dupla írói jubileumát, amelyben huszonöt éve, hogy első könyve megjelent és harmincz éve, hogy rendes irodalmi működést fejt ki. A dolgot a zalamegyeiek, Rákosi Viktor földieik kezdték pengetni, de aztán a választói, a hajduk tűzték napirendre és valóstították meg a fajúkban rejlő energiával. Ugyanis Rákosi Viktor kerületének központja, Hajdúnánás, a régi szabad hajdu város, megválasztotta díszpolgárává s az erről szóló oklevelet (pompás ősi debreczeni munka) a múlt vasárnap adta át az ünnepeltnek. Az oklevél szerint Rákosi Viktort mint tíz esztendő hajdu képviselőt tisztelik meg vele, de érintik benne írói jubileumát is.

A múlt vasárnap tehát zajos ünnepség folyt le az ősi hajdu városban. Összejött az egész kerület, mely Nánáson kívül áll még: Hajdúhadház, Dorog, Sámson és Téglás községeiből, képviselve voltak a vármegye és Debreczen

RÁKOSI VIKTOR SZÜLŐHÁZA A ZALAMEGYEI UKKON.

városa, Rákosit számos képviselő barátja kísérte le s egész csomó előkelő politikusi üdvözölte, köztük Kossuth és Justh. A kitünő író ünnepése élénk visszhangot keltett mindenfelé, olvasói nagy és lelkes táborában ép úgy, mint az irodalmi világban.

GRÖNLANDI TRAGÉDIA.

Mikkelsen eltűnt. A kopenhágai Alabama-bizottság elűntnek nyilvánította Mikkelsen Einar dán sarkvidéki kutatót, ki 1909 június 20-ikán kelt útra Kopenhágából az Alabama hajón, egyéb tudományos czélakon kívül főképp azért, hogy fölkeresse a Grönlandban 1907 november közepén tragikus véget ért dán grönlandi expedíció, a Danmark-expedíció nyomait s megtalálja, ha lehet, az expedíció vezetőjének, Mylius-Erichsennek és társának, Hagen hadnagyának holttestét s Mylius-Erichsen naplójegyzeteit és nagybecsű térkép-felvételeit. Múlt év augusztus-havában Tromsöből hírül adta egy távirat, hogy Mikkelsen hajója, az Alabama, elpusztult s ezzel az expedíció tagjainak sorsa kétségessé vált. Az egész expedíció, mely az Alabama-bizottság és a dán kormány eléggé szerény (50,000 dán koronás) költségén kelt útra, vezetőjén, a sarkvidéki utazók legszebb borostánájával ékes ifjú Mikkelsen kapitányon kívül csupa oly emberből állt, ki még sohasem vett részt sarkvidéki vállalkozásban.

A győztes elővezetése.

A versenyző legények.

A világ aggódott, de még bizott. Mikkelsen, nem kevésbé súlyos körülmények közt, eltűnt már egyszer, de mégis keresztülvágta magát az éjszaki sarkvidék jégmezőin. Akkor is elpusztult hajója, a *Duchess of Bedford* (Bedford hercegasszonyról, a dús angol és amerikai támogatással szervezett expedíció legfőbb és legbőkezűbb pártfogójáról nevezte el) s ő társával, Leffingwell geológussal meg egy matrózzal, mégis nekivágott az útnak, mely Victoriából a pólus irányába vitt. Vállalkozásával a legfontosabb problémák egyikét akarta megoldani, melyek még kínálkoznak a »hóditó« éjszaksarki kutatásnak. Nem a pólust akarta elérni, hanem tisztázni akarta azt a kérdést, van-e szárazföld, vagy vannak-e nagyobb szigetek az éjszaki sarkvidék ismeretlen részén, a Behring-üttől és Alaskától éjszakra eső, nyugaton az Új-Szibériai-szigetekkel és keleten a Parry-szigetcsoporttal határolt roppant nagy területen, a Beaufort-tengeren? Mikkelsen az a meggyőződés hatotta át, hogy az ismeretlen Beaufort-tenger mély titkokat rejt magában, s elhatározta, hogy nem nyugszik, míg föl nem deríti e titkokat.

Expedíciója, megsiratra már, az 1908. év tavaszán mégis visszatért. Mikkelsen és két társa nyolczszáz kilométernyi utat tettek meg a jégmezőkön, mindaddig ismeretlen tájakat járva be, s az eredmény, melyet hetven napig tartó gyaloglásukról magukkal hoztak, a tudomány szempontjából jelentékeny. Mélységmérései valószínűvé teszik, hogy még sincs szárazföld éjszaka felé, mint maga is hitte, hanem oceáni mélységű tenger és roppant, mozdulatlan jégtömegek.

Ugyanakkor, midőn a dán kapitány a pólusnál találkozó hosszúsági fokok északamerikai czikkelyén járt, eltűnt egy másik sarkvidéki expedíció is, melyet szintén dán ember vezetett: Mylius-Erichsen grönlandi expedíciója. Ez is épen akkor kelt útjára, a mikor a Mikkelsen-expedíció.

Mindjárt a rákövetkező esztendőben, 1907 május 27-ikén, Mylius-Erichsen, az expedíció vezetője, Hagen hadnaggyal és Brönlund eszkimóval Grönland éjszaki részén, a Peary-csatorna partján elvált társának, Kochnak százzal felszerelt csoportjától. Június végéig térkép-felvételeket tett, s ekkor, beszéli Trolle, az expedíció hajójának, a *Danmark*-nak kapitánya, a hóolvadás elvágta visszatérő útját. Mylius-Erichsen és társai kénytelenek voltak a nyarat hajójuktól százhuszonöt dán mérőföldnyire tölteni, eleség és petróleum nélkül, egyesegyedül vadászszákmányukra utalva. De nem vadásztak szerencsével s mikor — október 19-ikén — megkezdtek négy kutyájukkal a visszatérést, már nagyon elerőtlenedtek. Valószínűleg a legrövidebb utat választották a szárazföldi jégtakarón át. Kétségbeesett viszonyok közt törtek előre, fogyatékosan látva el lábballal és élelemmel. A sötétség, a hideg nőttön nőtt és erejük fogytán fogyott. Mikor körülbelül negven dán mérőföldnyire haladtak előre a szárazföldi jégtakarón, valószínűleg alkalmas helyet kerestek, a hol elhelyezhessék nagy munkájok eredményeit. E czélra a 79. szélességi fokon levő élelmiszer-állomásukat választották.

Mielőtt azonban még elérhették volna czélukat, meghalt előbb Hagen hadnagy, azután,

mintegy tíz nap mulva, Mylius-Erichsen. Csak Brönlund, az eszkimó ért el a kiválasztott helyre, megírta végrendeletét s följegyezte utolsó jelentéseit a jegyzőkönyvébe. Aztán lemondásteljesen lefeküdt, puskával a kezében, a jégre, becsavarta magát bundájába, s ő is megfagyott.

Brönlundot több eltemették, egyszerű kőrakást is tettek sírja fölé, de Hagen és Erichsen tetemét nem lelthették meg, mert mindent eltakarta a métermagas hó a rémes szigetszigetben.

A Beaufort-tenger jégmezőiről visszatérve, a szerencsésebb Mikkelsen meghatotta boldogtalan földijének sorsa. Áthatva az elpusztult expedíció ideáljaitól, vállalta a megbízatást, hogy fölkeresi s ha lehet megtalálja Grönland jégmezőin a halottakat és megmenti a Mylius-Erichsennél levő tudományos feljegyzéseket és térkép-felvételeket. Czélul tűzte magának a térkép-felvételek kiegészítését is, s főképp megakarta állapítani, hogy a Grönland éjszaki partja mellett levő úgynevezett Peary-csatorna tengerszoros-e vagy csak mély öböl. Gazdag tapasztalatok álltak ez ifjú tengerészkapitány háta mögött.

Mielőtt Mikkelsen a Beaufort-tengerre vezetett volna az emlékezetes angol-amerikai expedíciót, 1900-ban már járt Amstrup vezetésével Grönland keletén, tagja volt az 1901/2-ben Baldwin vezetésével a Ferencz József földön járt amerikai expedíciónak, végül tisztje volt a *Thor* nevű dán kutatógőzösnak az izlandi vizeken. 1909 június 20-ikán tehát útrakelt Kopenhágából, hogy keresse Mylius-Erichsen nyomait. Egy évre

1. Rákosi Viktor dolgozó-szobájában. — 2. Rákosi Viktor arcképe Roskovits Ignácztól. — 3. Rákosi Viktor Tóth Bélával. (Jankó János karrikatúrája.) — 4. Hajdúnánás október elsei közgyűléséről, melyen Rákosit díszpolgárrá választották.

RÁKOSI VIKTOR JUBILEUMÁHOZ.

Indítás.

A közönség.

PARASZTLÓVERSENY GRÓF KÁROLYI LÁSZLÓ BIRTOKÁN, PUSZTA-RADVÁNTON. — Gróf Apponyi Adálfelvételei.

LAJTA BÉLA.

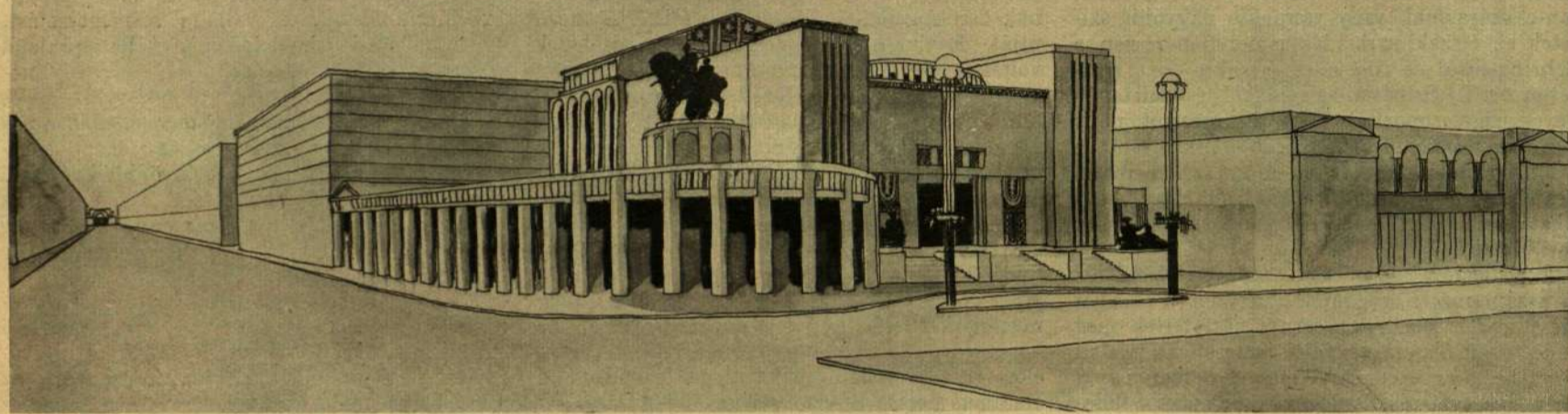
Lajta Béla az utóbbi esztendőben egész sor nevezetes építészeti sikert aratott, érdekes házakat épített, sajátosan tudatos művészetével föl-tünést keltett, s most abban a tervező-verseny-gésben, a melyet a Magyar Építőművészek Szö-vetsége a Nemzeti Színház helyének rendezése dolgában rendezett, az első díjat nyerte. Ez a pályázat csak eszményi pályázat volt, csak épen művészi gondolatot kerestek benne, s Lajta Béla szolgált is vele. Úgy lehet, hogy a színházat építtető hivatalos körök nem vesz-nek tudomást róla. Művészek fejlődését az ő gondolataik figyelmen kívül hagyása csak rit-kán akasztja meg. Talán nincs is olyan vala-mirevaló művész, a ki néhány tudomásul nem vett gondolatát ne őrizné szépséges emlékkép. Lajta Bélának egész kis múzeumra való ilyen emléke van.

Ifjúkori ötletei meg nem valóságosának, nyomtalan eltűnésének nem csak az érett, hanem a még egyre forrongó művész is örül. Hiszen kevesebb a feledhetni valója. Lajta Béla nem az éretlen forrongók közül való. Neki az új már nem csak az akarása és vágyakozása, s neki már nem a csakazértis-más az új. Ez a csakazértis-más még nem egyéniség, hanem csak unottság vagy eszmőr. Az új művészetet nem az unottság, hanem az öröm teremti meg;

LAJTA BÉLA DOLGOZÓ-ASZTALÁNÁL.

AZ-ÚJ NEMZETI SZÍNHÁZ ELHELYEZÉSE:
TANULMÁNY
A VASÁRNAPI UJSÁG SZÁMÁRA RAJZOLTA
LAJTA BÉLA

NEMZETI SZÍNHÁZ ELHELYEZÉSI TERVE, MELLYEL A MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE PÁLYÁZATÁN ELSŐ DÍJAT NYERT.

tervezte expedícióját s bejelentett terve szerint múlt év őszén kellett volna visszaérkeznie Kopenhágába. De nem tért vissza s múlt év augusztus havában hirtelen érkezt, hogy hajója, az *Alabama*, a Grönland keleti partjához közel levő Shannon-sziget előtt összeroppan a jégben és elmerült, ő maga, társával, Iversennel, a szigetnek délnek eső Bass Rock nevű pontján partra szállt, s utóbb elindult kutató útjára. 1909-ben útrakelt expedícióját egy évre tervezte, de két évre való élelmet vitt magával. Tehát, ha jól helyezi el és szerencsésen használja fel, nem fogyott volna el az élelme ez év nyaráig.

S azon túl?

Tíz nappal ezelőtt a kopenhágai Alabama-bizottság közhírré tette, hogy a jégviszonyok olyanok, hogy lehetetlen ez évben megközelelni Grönland keleti partjait és a Ferenc József-fjordtól északra eső Shannon-szigetet, s ennek következtében csak a jövő nyáron lehet újabb nyomozást indítani Mikkel-sennek és társának holléte iránt. Szept. 18-ikán pedig híradás érkezett Kopenhágából, hogy Mikkel-sen hajója, az *Alabama*, újabb és biztos megállapítás szerint nem is fordult meg a Shannon-sziget déli felén levő Bass Rock közelében, s ennek következtében most már úgy kell tekinteni, hogy az expedíció szerencsétlenül járt.

S a dán király nyomban részvétét fejezte ki távirati úton az Alabama-expedíció rendezőinek...

A MŰVÉSZ DOLGOZÓ-SZOBÁJA.

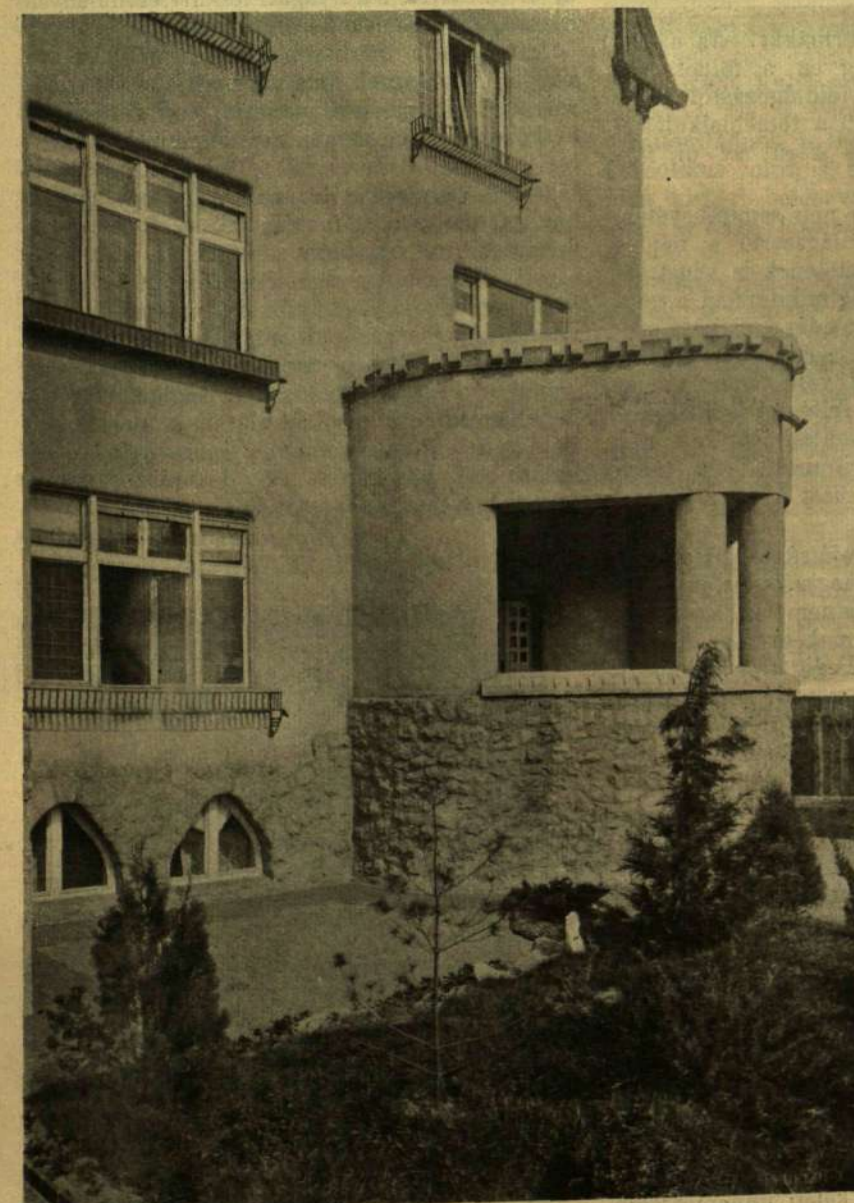
LAJTA BÉLA MŰÉPÍTÉSZ MŰVEIBŐL.

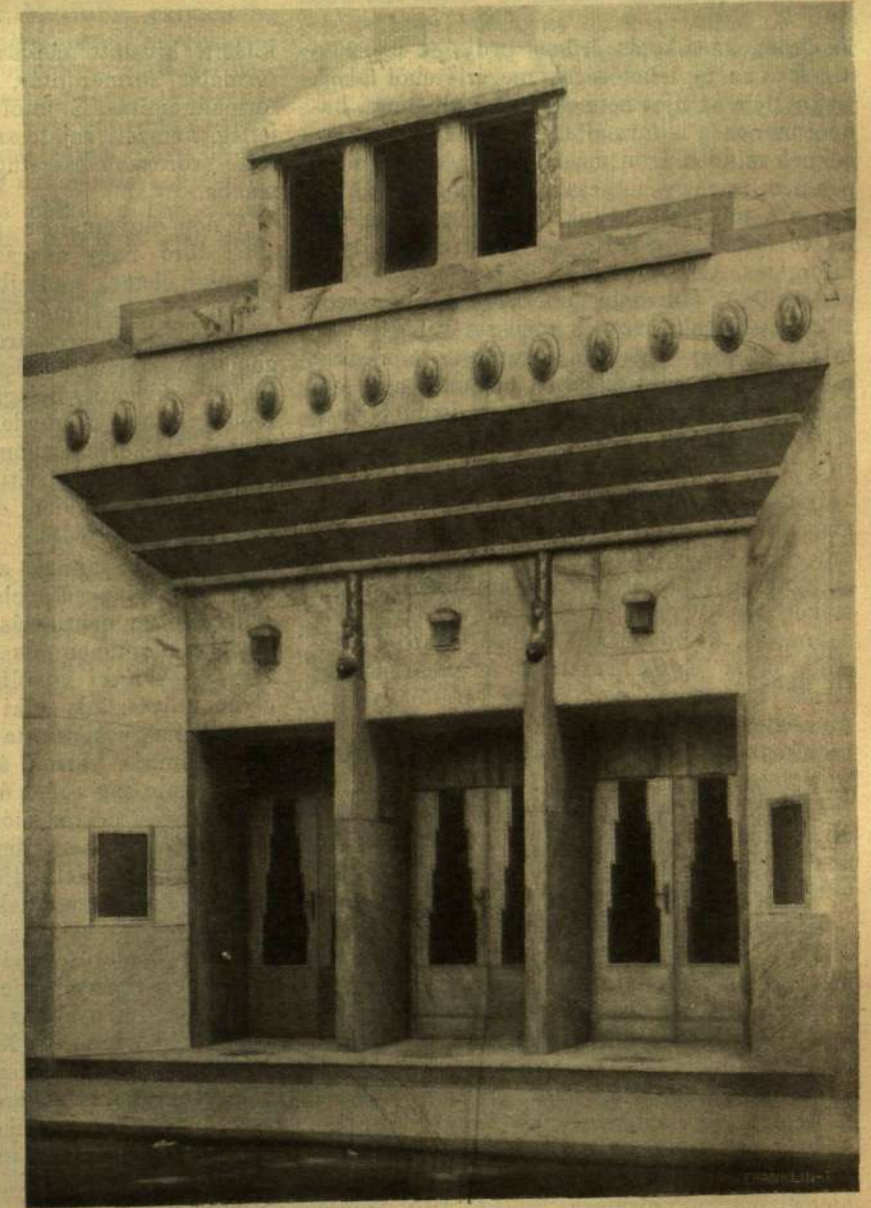
AMPOLNA.

SÍRBOLT.

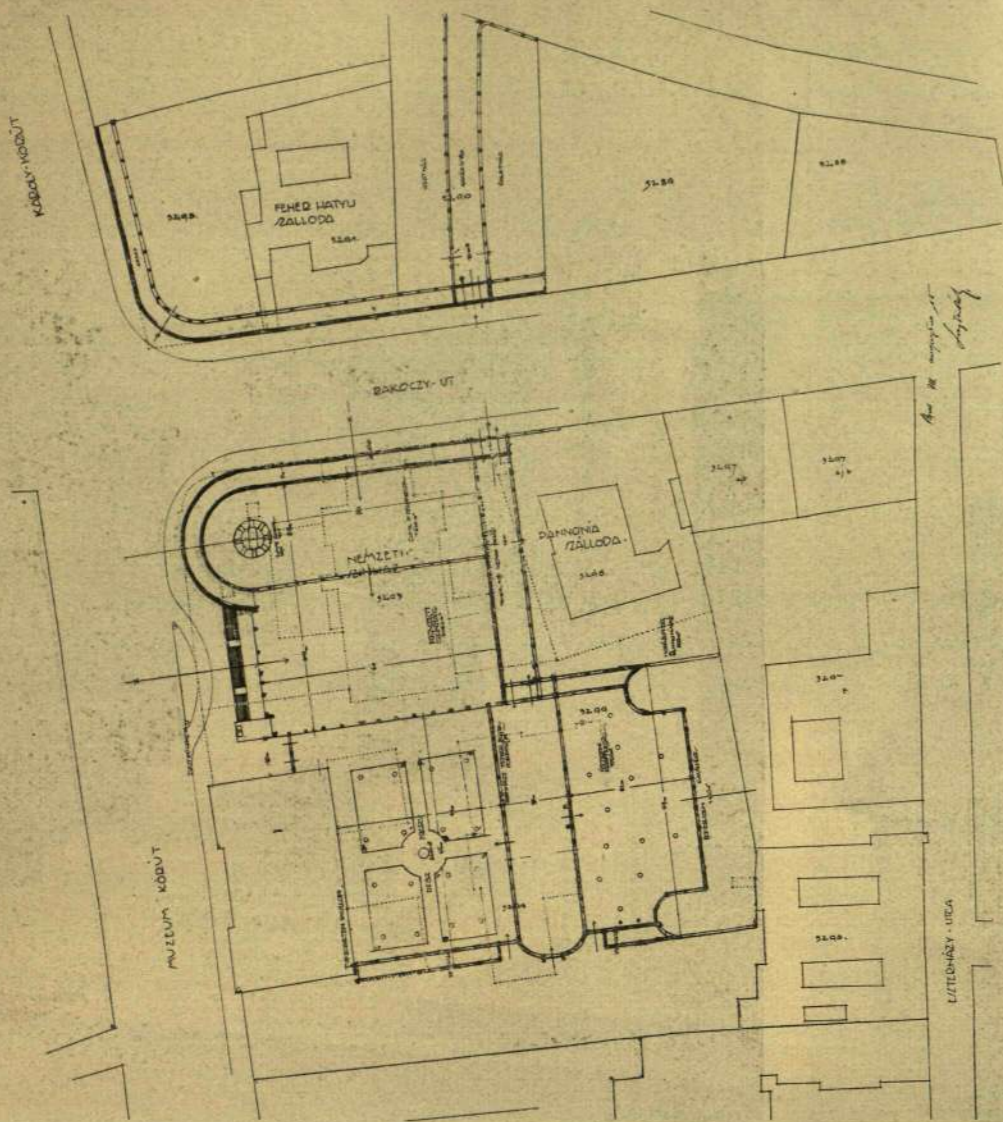

VILLARÉSZLET.

SZÍNHÁZ-BEJÁRAT.

LAJTA BÉLA MŰÉPÍTÉSZ MŰVEIBŐL.

A Nemzeti Színház elhelyezési pályanyertes tervének alaprajza.

LAJTA BÉLA MŰÉPÍTÉSZ MŰVEIBŐL.

az öröm, az alkotás öröme pedig az új szükségletek és az új lehetőségek megértéséből fakad. Lajta Béla az újat nem csak akarja és érzi, hanem már meg is formálja. Az éretlenül forrongóknak minden áron mást akarása tulajdonképpen nem tesz egyebet, csakis azt, hogy azt, a mi van s a mit meguntunk, a saját maga ellentétévé formálja. Sok új művészet csakis ilyen kiforgatás. Akár muzsikál, akár költ, akár fest, akár épít. Az átmeneti modernség akárhányszor a kiforgatásnak ezzel a módszerével él. Vele intézi el vagy végzi ki a multat; a megunt multnak még a visszaját is meguntatja. A szeccszónak ez a dolga s ez az érdeme. S hogy elvégezte dolgát, félreáll: A küzdő teret átengedi az alkotó modernségnek.

Lajta Béla ebből a téréből jókorát foglalt le magának. A magyar modern építés legjajva művelői közül való. Új formákat, új ritmust alkotott, az építési monumentalitásba új elemeket vitt. Ennek a nagy művészeti forradalomnak, a melynek Lechner Ödön a kezdője, ő is egyik vezetője. A modernségért küzdő forradalmaknak csakis vezetői vannak, nincsenek nekik vezetőtjeik. Hiszen azok a forradalmak épen a vezetettség nyugtát verik szét. Az építészeti modernség a történelmieknél nevezett stílusok mindenhatóságát ostromolja. És ugyanakkor annak az energiának örökjogáért küzd, a mely azokat a stílusokat megteremtette: a korszerűség örökjogáért.

Minden történelmi stílus, de még a korrupciójuk is korszerű volt. Lajta Béla is elől jár azoknak a sorában, a kik mai építészeti számára a korszerűség érvényesítésének jogát és kötelességét reklamálják. A népiesben gyökerező új építészet a legkorszerűbb energiának, a demokráciának művészi érvényrejtettje. A néperőnek, néphegységnek megszólaltatása. Az építészeti modernség a technika új lehetőségeit alkalmazván s az új élet szükségességeit kielégítvén, új formákat keres. Hol keresse őket, hogyan találja meg őket? Formálja-e át a más lehetőségek és körülmények közt kialakult régi formákat, vagy pedig dolgozza-e föl a primitív, naiv és magasabbrendű kiala-

kításra hivatott népies formákat? Az az átformálás formarontás, míg ez a földolgozás formaformálás. S ettől a földolgozástól helyi jelleg, nemzeti sajátosság s a tömeglelkülettel való szorosabb összefüggés kerül az új formákba.

A nép elnyomatása s a nép semmibevétele ellen törő nagy akarás világszerte a népies művészi elemek semmibevételenek is véget vett. A művészeti modernség mindenfelé a néperőt érvényesíteni akaró haladás erői közé szegődött. A modern építészet világszerte a népiesből szív erőt, újsághoz való tehetséget és módot. A magyar modern építészet is a népiesben gyökerezik, monumentalitását is a nép formapátoszából meríti, ritmusát, s a téren való uralom minden eszközét a népművészet gondolataiból szedte.

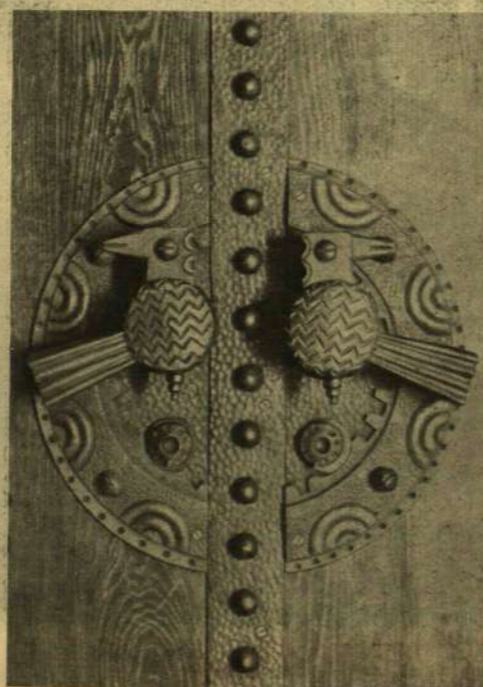
Lajta Béla annak a sajátos patosznak talán a legbeszédesebb megszólaltatója. Nem a derűs ornamentizálás, hanem az egyszerűségében monumentális formaképzés az ő művészetének igazi mivolta. Pedig alig van másik olyan művésznünk, a ki a magyar népies ornamentikát úgy kikutatta és megértette, mint ő. De a himzés, varrás, faragás, fazekasság, építés, asztalosság egész dekorációs anyaga, bármennyire is dekorációs céllal alkalmazza, az ő keze ügyében ritmussá lesz, s ez a ritmus irányítja tér- és felületformáit. Érvényre akarja juttatni a modernségnek világszerte elért eredményeit az új magyar építésben, azt vallván, hogy a modernség táborai és csoportjai a maguk eredményeit kieseríthetik, de a vállalt idegen eredmények az ő épületein sajátosan magyarokká lesznek. Nem a magyar diszítés folytán, hanem különleges forma-ritmusa révén a melybe azokat az eredményeket beolvastja. Szinte tobzódik a dekorálásban és alkotásai mégsem derűsek. Valamennyi, még legkisebb iparművészeti műve is, ünnepiesen szól meg. Mintha a magyar lelkület keleti ünnepességét szólaltatná meg bennük. Méltóságos nyugalmat akárhányszor ríktó színeiben és festői perspektivákat erőszakoló természetességében. A magyar ornamentikát jóval előbbre vitte. A sik-

diszítésből a plasztikába, a pusztá alkalmazásból a formákkal való szerves összefüggésbe. Talán az anyagszerűség fanatizmusa készítette a népies diszítő elemek átgyúrására. Az új építészet az új anyagok művészete, Lajta tehát összehasonlítta az új anyagot a népies dekorációval. S a népiest keresvén, elkalandozott a finn népiességbe. Azt hitte ő is, hogy a finn nyomokon alkotó magyar modernség degenerere finn-ugor magyarság. De azután ő is ráeszmélt arra, hogy a finn népies művészet jórészt germán-skandináv lelkületű. Ebben a finn kalandba építészünket a magyar népiesség elcsábítják. Az ősiség varázsával akarják a népiesség érvényesülését megakadályozni. De Lajta Béla is szabadult ettől a modern korszerűtlenségtől. S az idegenben most már csak a diadalmas művészi eredményeket becsüli meg, és okul rajtuk. Azt hiszi, hogy az ő segédelmükkel azokat a köröket, a melyek mindent csakis akkor fogadnak el, ha már a külföld approbálta, rá tudja bírni, meg tudja nyerni arra, hogy a magyar népiességből kialakult magyar modernséget megbeesüljék.

Lajta Béla néhány épülete az új főváros legérdekesebb és legművészebb épületei közül való. Jó szerencséje lehetővé tette neki, hogy monumentális patoszával egy-egy épületén zavartalanul megszólaltathassa. Építetői nem okvetlenkedtek azzal, hogy munkájában sietteték s a maguk külön ötleteit rája erőszakolták. Az amerikai-úti Szeretetház ünnepiesen monumentális középület. Az egyszerűség nemes méltóságkép jelentkezik benne. S a gyakorlati követelmények, a technikai berendezés, a világosság, szellősség, a térkihasználás, az alaprajz beosztása, a használhatóság és czélszerűség követelményeinek kielégítése merő magától értetődés. Ugyanílyon a Wechselsmann-Vakóház. Lajta megpróbálkozott a derűs egyszerűséggel, mint a monumentalitás elemével is a Vas-utcai községi iskola épületén. A legszebb és legczélszerűbben megépített iskolák egyike. Ez a háza már a finn kaland utáni időből való. A materiális és dekorációs elemek tökéletesebb átérésének és megértésének korából. A népies új eredmények s a nyugati leszűrt eredmények összeegyeztetésének korából.

Az új élet követelményeinek művészettel szolgáló építésnek alkalma nyílt abszolút művészettel is, gyakorlatiaságtól, czélszerűségtől, hétköznapi, mindennapi követelményektől mentes művészettel is szeretkezhetni. Kint a temetőben, a sírboltok világában, a hol egy-egy kis halottas-palotán a materiális, a formával, a dekorációval szabadon azt tette, a mit kiveszelt. A kereszturi temetőben épített sírboltjai közt nemes alkotások tanuszkodnak az ő művészetének finomságáról. Kisméretben nagystíliűek s nagystíliűségükben meghatón bensőségesek. Ennek a sajátos patosznak legbeszédesebb, legjellemzetesebb nyilvánulásai, a mely Lajta Béla minden művében, még iparművészeti alkotásaiban, bronzműveiben, dekorációiban, is félreérthetetlenül megszólal.

Gerő Ödön.

KAPU-ZÁR.

REZÁNOV.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta Atherton Gertrude. Angolból fordította Esty Jánosné.

XX.

Másnap reggel padre Abella átvagolt a presidióba és ott egy óra hosszáig bezárkózott a kormányzóval és commandantéval. Azután mindhárman lementek a tengerpartra, beültek egy csónakba és a Junó felé eveztek. Rezánov szintoly szertartásos komolysággal fogadta őket a fedélzeten; bevezette őket kabinjába, hol borral és általában annyira megkedvelt orosz cigarettáival kedveskedett nekik.

A négy ember csendben, feszélyezett hangulatban kocczintott, majd pedig zavarodottan cigarettára gyújtott. Don José nehezen szedte a lélegzetét és szemei Rezánov részegzett fátyolozott pillantásával találkoztak.

— Sennor, — kezdte a kaliforniai, — eljöttem, hogy beleegyezésemet tudassam önnel leányommal való házasságához;

— Köszönöm, — felelt Rezánov és az asztalon keresztül kezdték fogatni.

De ez egyszerű eljárás semmikép sem felelt meg a kormányzó ízlésének. Szerinte az ilyen fontos alkalom megkívánta a hivatalos szertartások ékeszülését.

— Excellentiád, — kezdte szigorú hangon, egyes tartásban, egyik kezét az asztalon, másikat a kardja markolatán nyugtatva (bár már égett a vágytól, házigazdája érdekes és mulató társalgását élvezheti); életünk csendes egyhangúságát hirtelen megzavarta három gyarló emberi lényre nehezülő ama feladat, hogy két nagy nemzet történetének más fordulatot adjon. Ez, úgy hiszem, eléggé indokolja azon késlekedést, melynek folytán kénytelenek voltunk önt megvárakoztatni. Magában egy orosz és spanyol alattvaló közt köendő házasság még nem annyira fontos tényező, azonban a czár ő felsége teljhatalmú megbízottjának házasságkötése José Dario Argüello leányával, a ki nemesak hogy ő felségének, legkatholikusabb uralkodónak a legiszteletesebb, legéremesebb és legkiválóbb alattvalója Kaliforniában, de a ki egyúttal annyira közkedvelt és befolyásos engedelnek még többé, hogy orosz alattvaló betegye lábát Kaliforniába. Kívánom, bár lenne másképp! De e feltétel elengedhetetlen. Ezt excellentiádnak is be kell látnia. Még ha ön katolikus volna is, még akkor sem hagyhatná jóvá királyi beleegyezés nélkül a házasságot sem Arillaga kormányzó, sem a misszió papsága.

Rezánov néhány percig hallgatott. Az utóbbi napok szenvedélyes boldogságérzete után keserűen tapasztalta e szavakra, mily mélyes csalódás érzése járja át szívét. De ő mindig beismerte, ha vereséget szenvedett.

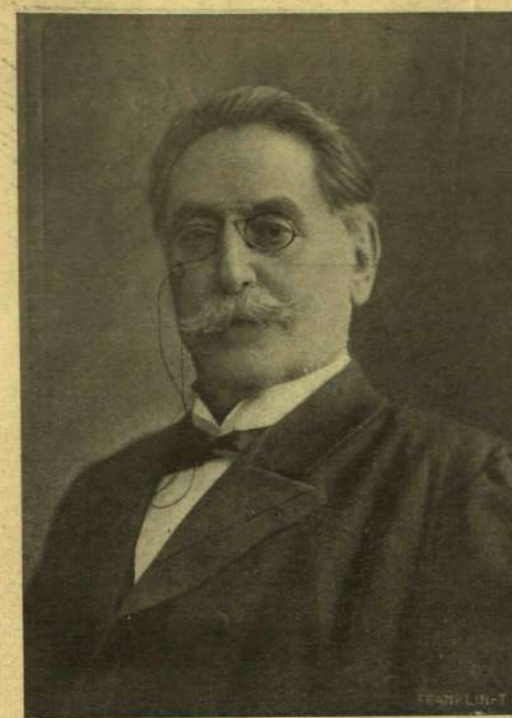
— Helyes! — szól. — Én a lehető leggyorsabb idő alatt Szent-Pétervárt leszek, ott kiszközlöm a czár beleegyezését és ezzel rögtön Rómába és Madridba sietek. Egyidejűleg megkapom a czár jóváhagyását és felhatalmazását is tervezett szerződésünkre nézve. Megteszem ez utat Spanyolországból Mexikóba és oly gyorsan, mint az csak lehetséges, visszatérek ide. Mindez ugyan hosszú időt fog igényelni, majd nem két évet; de, bizom az önök szavában, uraim!

— Terve vett? — kiáltott fel Rezánov. — Én haladéktalanul meg akarom kötni házasságunkat.

Padre Abella tagadólóg rázta meg fejét, beszéde azonban jóságos volt.

— Sajnos, excellentiád, e pontban nem érhetünk egyet önnel. E házasság mindaddig nem jöhet létre, míg meg nem kapjuk Rómából a diszpenzációt, valamint Spanyolországból uralkodónk beleegyezését.

Rezánov Don Joséra nézett.

Ponori Thewrewk Emil, a budapesti egyetem nyugalomba vonuló tanára, kinek most ünneplétek 50 éves tanári jubileumát.

— Ön is így gondolkozik? — kérdezte nyersen.

A commandante zavarodottan mozgolódott helyén, majd mélyen felsóhajtott; az ő Conchája hosszú, kínos várakozására gondolt.

— Úgy van! — szól. — Nemesak hogy lelkiismeretem bele nem nyugodnék abba soha, hogy hozzáadjam leányomat egy eretnekhez, — bocsánat excellentiád, — pápai áldás nélkül; nemesak hogy egy pap sem találkoznék Kaliforniában, ki a szertartást elvégezné, a míg azt meg nem kaptuk, de a saját magam, valamint Arillaga kormányzó lefokozását is bizony maga után vonná, úgymint az ön más irányban táplált reményeinek teljes megfuszulását. Valamennyiünket sommásan Mexikóba parancsolnának, vagy talán még messzebbre, és sohasem engednék meg többé, hogy orosz alattvaló betegye lábát Kaliforniába. Kívánom, bár lenne másképp! De e feltétel elengedhetetlen. Ezt excellentiádnak is be kell látnia. Még ha ön katolikus volna is, még akkor sem hagyhatná jóvá királyi beleegyezés nélkül a házasságot sem Arillaga kormányzó, sem a misszió papsága.

Rezánov néhány percig hallgatott. Az utóbbi napok szenvedélyes boldogságérzete után keserűen tapasztalta e szavakra, mily mélyes csalódás érzése járja át szívét. De ő mindig beismerte, ha vereséget szenvedett.

— Helyes! — szól. — Én a lehető leggyorsabb idő alatt Szent-Pétervárt leszek, ott kiszközlöm a czár beleegyezését és ezzel rögtön Rómába és Madridba sietek. Egyidejűleg megkapom a czár jóváhagyását és felhatalmazását is tervezett szerződésünkre nézve. Megteszem ez utat Spanyolországból Mexikóba és oly gyorsan, mint az csak lehetséges, visszatérek ide. Mindez ugyan hosszú időt fog igényelni, majd nem két évet; de, bizom az önök szavában, uraim!

— Abban teljesen megbízhatik, — felelt e három férfi ünnepélyesen.

Jól van tehát. Még egy kérésem volna. Most nem vagyok a kellő hivatalos hangulatban. Az én sítkai telepeseim éhen vesznek. Ha elindulok innen, okvetlen egy rakomány élelmiszereket kell számukra magammal vinnem.

A kormányzó ismét kihúzta karcsú, katonás alakját, letette cigarettáját.

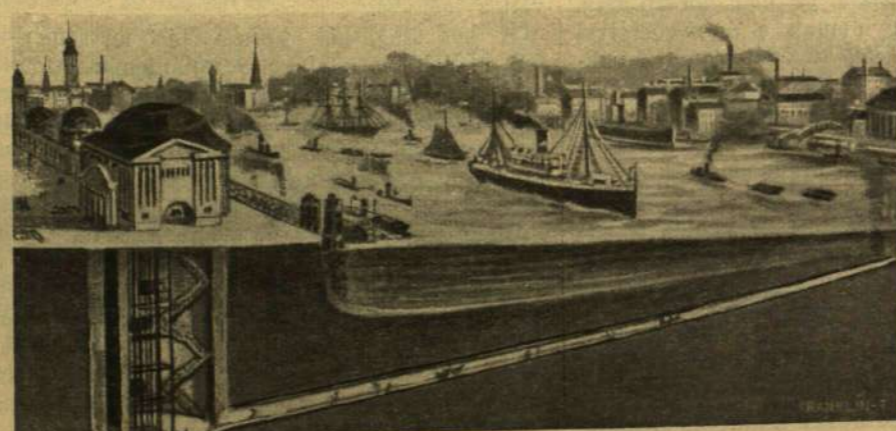
— Ön bizonyos lehet a felől, hogy e sürgős kérdést is kellőképp megvitattuk. Padre Abellának azon indítványa, hogy mi pénzért vásároljuk meg az ön áruit és viszont ön a mi pénzünkkel fizeti ki az élelmiszereket, eleinte visszatetszést keltett bennem, mert kétszínűséget véltem benne látni. Lehet, hogy kudarcot vallottam amaz őszinte igyekezetemben, hogy ezen Istentől elhagyott ország érdekeit előmozdítsam, de az egy bizonyos, hogy királyomnak mindenkor hűséges szolgálója voltam. De most belátom, hogy megváltoztak a körülmények. Ön nem sokára helyezett fog tartozni, szerencsétlen kolóniáknak a legnagyobb szolgálókat teheti, mit ember csak tenni képes; azonfelül az ön személyes tulajdonságai valamennyiünk tiszteletét, becslését és szeretetét vívták ki. Én tehát beleegyeztem padre Abella tervébe és megköttem a csereszterződést, az ön rakományát azonban Don José Argüello, a San-Franciscoi helyőrség parancsnoka fogja átvenni és megőrizni mindaddig, míg megérkezik királyunk szentesítése.

Rezánov sugárzott az örömtől. Még a szeretett leányával való házasságának lehetősége sem töltötte el ily meglepéssel, mivel abban csak saját személyes vágyainak teljesülését látta, mint nagyszabású üzleti terveinek ily váratlanul gyors sikere. Letett hivatalos, szertartásos modoráról és az asztalon keresztül melegen megrázta a kormányzó kezét, miközben meghatottságtól remegő hangon köszönte meg jószágát és szemében fellángolt a győzelem tüze. Nem fogadott ugyan örökké tartó barátságot, de szándékosan azon benyomást kellette fel bennök, hogy Spanyolország az ő személyében egy számára minden tekintetben hasznos barátára tett szert; és három látogatója azon jóleső érzéssel búcsúzott el, hogy mindenképen sikeresen intézték el a fenforgó bonyodalmas ügyet.

— Ne tartózkodjon továbbra itt e hajón kérem, Rezánov, — szól Don José búcsúzás közben. — Az én házam mátló fogja az öné. Eltart még néhány hétig, míg az ön által óhajtott nagymennyiségű búzát, lisztet és egyéb élelmiszereket összegyűjtjük, mivel elsősorban is a termékeny Misszió völgyéből kell a kívánt áruit beszereznünk, és ön ezen idő alatt, remélem, felcseréli e szűk othont azon szerény kényelemmel, melyet önnek házam nyújthat... nem fogadok el menteséget. Concha egyideig még Juan Moraga házában marad.

XXI.

Concha, miután atyja eltávozott, hosszú ideig oly teljes mozdulatlanágban maradt, hogy Sturgis, a ki a verandáról fájó szívvel figyelte a leányt, vázlatkönyvéhez fordult vizsgálatásért és hirtelen, még mielőtt a leány egy mozdulatot is tehetett volna, lerajzolta a hajós, büszke alakot, a mint ez a fal árnyékában a rózsák közt pihent.

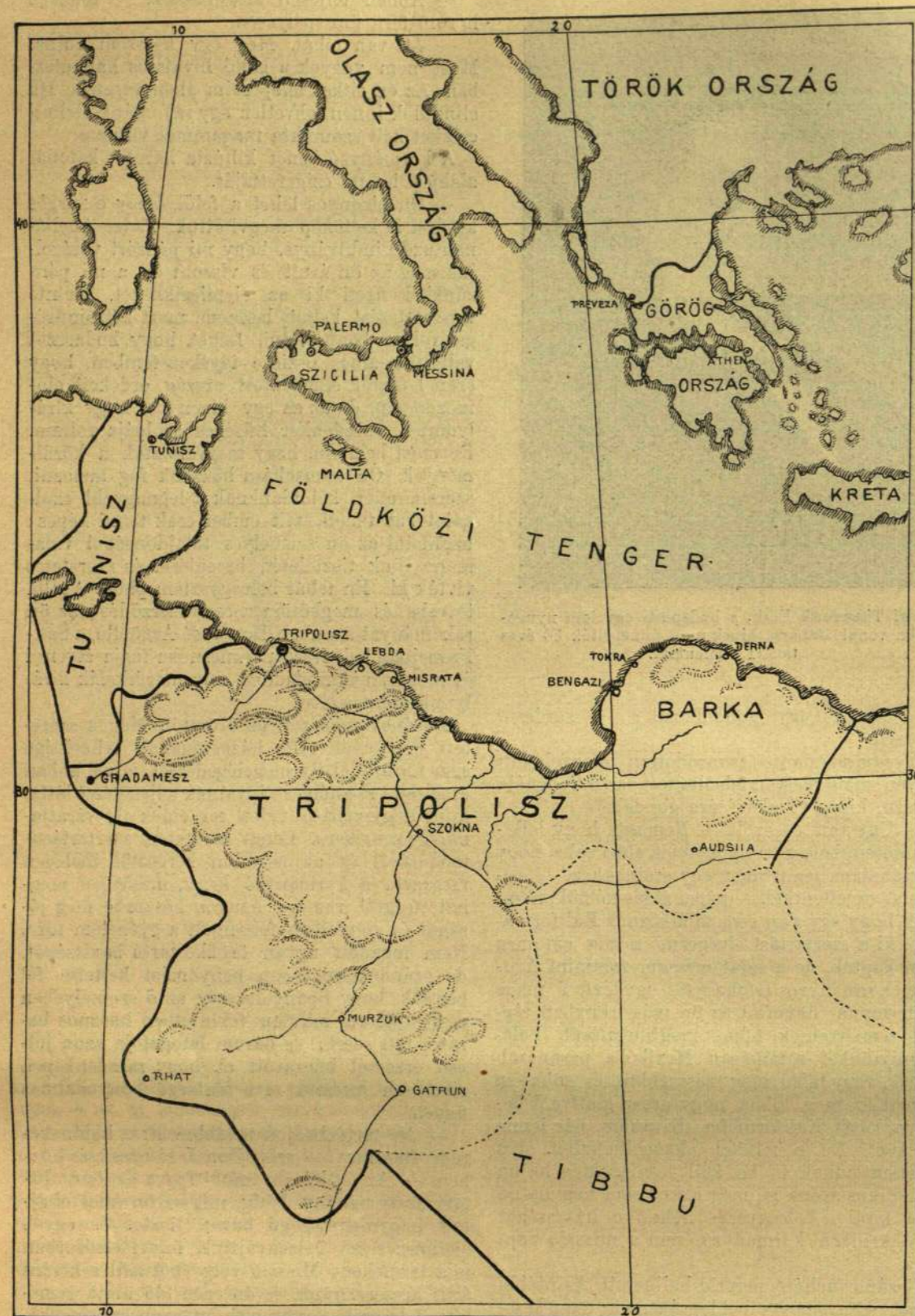

AZ ALAGÚT METSZETE.

AZ ALAGÚT BELSEJE.

AZ ELBA ALATTI KETTŐS ALAGÚT HAMBURGban.

A TRIPOLISZI HADMŰVELETEK SZINTERE.

Don José nagyon nyugtalanította leányának viselkedése. Midőn melegen megölelte őt és közölte vele, hogy beleegyeznek házasságába, Concha egész természetesen találta ezt; túlságosan fel voltak csigázva vágyai, minsem hogy azok be nem teljesülésevel még számot is vetett volna. Erre, miután a commandante hosszadalmasan elbeszélte a papokkal és kormányzóval folytatott tárgyalását és egyúttal intette leányát, hogy el ne bizza magát, a miért most személye szerepét játszani van hivatva egy nemzetközi fontosságú szövetség megkötésénél (Concha csupán vidám kacagásba tört ki erre és atyját a legfurfangosabb diplomatának nevezte); végre némi aggodalmak közt és hivatalos modorának segítségével közelítve hozzá vele azon ténnyel, hogy Rezanov házasságukhoz személyesen szándékozik a pápa és a spanyol király beleegyezését megnyerni, és ez számukra nem kevesebb, mint kétévi elváltást jelent. Don José csodálkozásra leánya nem borult nyakába, hogy könnyek és bizalmasan kérelmező hangja kedvezőbb határozatra, csupán teljesen elcsendesedett, mint mikor vihar előtt beáll a szélesend.

Atyja, miután hasztalan igyekezett újra felkelteni érdeklődését, lóra kapott és elváltatott, Concha pedig leült egy padra a fal árnyékában és ott teljes mozdulatlanul egy órán keresztül gondolkodott.

Első benyomása a Rezanov iránt érzett heves harag és csalódás volt, a ki, úgy látta, mind-

járt a legelső tárgyalás alkalmával beleegyezett házasságuknak ily hosszú időre való elhalasztásába.

Mióta ez az ember feltűnt Kalifornia kikötőjében, a leány gondolatvilága teljesen átalakult, nyugtalan lett. Hirtelen szétfeszültek leányos ábrándjai a büszkesége és felébredt női ösztönei közötti tusában, midőn első szerelme alázatosságában nem tekintette magát különbnek ama sok, sok leánynál, kiket ezen nagyműveltségű, hatalmas nagyrú már ő előtte ismert. Csak rövid volt ugyan a bizonytalanság, hogy szerelme viszonzatik-e, de elég hosszú arra, hogy felébressze egyidejűleg a szenvedélyvel a benne lakozó lélek nagyságát is. Ama napokban azt tűzte ki élete céljául, hogy teljes erejét és minden idejét nem csupán a szegény tudatlan nők, hanem a saját társadalmi osztályához tartozó leányok kiművelésének és oktatásának szenteli. Azon iskolák, miket a tiszteltreméltó emlékü Borica atya hajdan létesített, már jóformán mind eltűntek, és most Concha volt ügyész a legnagyobbat műveltségű nő egész Kaliforniában. Ilyenek számára, mint ő, égető szüksége volt hazájának, kérelmetlenül állt előtte hazája iránti kötelessége. Úgy vélte, hogy ő is hosszú életű lesz, mint az Argüellók és a Moragák mind; de szeplőtlen lelke mélyén ott lángolt mindig az örök ifjúság tüze, egy eszménykép és egy emlék által tápláltatva, a mely meg túléli majdan a fáradt testet is. És ebből meríti ő akkor inspi-

rációját, úgy mint a rokonszenvet azok iránt, kiket oktatni, tanítani fog.

Ekkor érte őt hirtelen Rezanov szenvedélyes szerelmének megnyilvánulása. Az eszményi élet-cél szétfeszült. Lelke felváltva a boldogság és a kétségbeesés tragikus szélsőségei közt ingadozik. Oly tökéletesen meggyezett saját hévteljes természetéről Rezanovéval, oly szenvedélyvel, oly elemi erővel kövelette egész lényét párját, melyre rátalált, hogy sem szülei bánatával, sem Kalifornia sorsával nem törődött többé. Nincs tökéletes szerelm, mely ilyen önzéstől ment legyen, melyben eleinte tisztán a fajtartás vad ösztöne nyilvánul meg, még mielőtt felébred a lélek nemes önruralma, hogy a szenvedélyt lehűtse.

Az előző estén még nem látta az életet ily komoly színben; fiatal leány módjára, regényes boldogságban úszott csupán. Igaz, hogy szíve verését még a kőfal is meghallhatta, midőn Rezanov csókjaival borította ajkát, és hogy örülten lüktető vére majd megfojtotta. De mindazalatt tudatával bírt a regényes környezetnek, a csendes éjszeli bájának és ama gyönyörteljes gonoszszágnak, hogy így éjnek idején, egy tiz látnyi magas faltól elválasztva találkozik szerelmével. Nem tudta okát adni, de szinte örült annak a tiz látnyi magas falnak.

És ime, ilyené lett a férfiszerelem: éjjel hévteljes, nappal halasztásra hajló! Vagy talán Rezanov elsősorban üzletember és csak úgy mellékesen szerelmes férfi?

Mert hogyan vehette még csak megfontolás alá is, még kevésbé, hogyan egyezhetett bele az évekig tartó elválásba egy olyan ember, mint ő, ki még csak egy rövid félnap előtt is a férfiak legszerelmesebbjének mutatkozott? Szegény Concha sötétben tapogatózva a való élet árnyoldalaihoz közelített, a melyben a szerelem csak mint mellékes körülmény szerepel, futó vizióban látta meg, mily sok, sok őrült óra van az olyan nők életében, kik előtt csak a házasság bir érdekkel. De félreintette magát a kevésbé kecsesítő képet és ezzel már mentegetni is kezdte maga előtt Rezanovot.

Senki nem ismerte jobban, mint ő, ama nagy kérdés minden árnyalatát, a mely nem csupán saját életére, de Kalifornia jövőjére is kihatott. Tudta, hogy a kormányhoz vagy a papsághoz folyamodni csak idővesztés lenne. Az egyetlen megoldás szerinte a szökés volt.

(Folytatása következik.)

AZ ELBA ALATTI KETTŐS ALAGÚT.

Azt az óriás forgalmat, melyet Hamburg belvárosa és külvárosa között eddig úgyszólván csak az Elbán átjáró gőzhajók bonyolítottak le, a múlt hónapban megnyitott kettős alagút mintegy láthatatlanná varázsolta. A folyón át-törtető ezer meg ezer ember ma már huszonegy méternyre az Elba alatt megy Steinwärderből St.-Pauliba s innen vissza.

A modern építőművészetnek valóságos remekműve, Hamburgnak meg s Németországnak egyik legszebb látványossága ezen Elba alatti kettős alagút, melynek egyik ága St.-Pauli felé, másik ága meg innen Steinwärder felé viszi az átjárókat.

Az alagútnak gyönyörű tervezete *Wendemuth* építésznek agyában fogant meg még 1900-ban, de csak 1907 júliusában fogtak az első munkálatokhoz, melyek négy esztendőveltek igénybe.

A két alagútnak hossza 448 m, átmérője 4.5 m. Bolttives tetejéj porcellánlemezek fődíj, melyekről a villámcsapáspáncsok fénye ragyogva verődik vissza az alattok lévő úttestre, mely úgy gyalogos, mint kocsiforgalomra van berendezve. A kocsiforgalomra szolgáló középső úttest 1.82 m, a többi helyet a két oldalt húzódo gyalgáró foglalja el. Az alagútnak végén gyönyörűen felszerelt felvonókészülék áll a közönség rendelkezésére. 22 m széles térségben 6 kocsi jár fel és le liftszerűen, melyek közül a középső négy kocsi a négy és az automobilonak, a két szélső pedig személyeknek a szállítására szolgál. Oldalt még egy 141 fokos lépcső is van a gyalgárók számára.

Az egész remekmű kerekaszámában 12 millió koronába került, de a ki azt látja, egyáltalán nem fogja sokallni.

G. L.

A HÉTRŐL.

A sablon parancsol. A krónikás, mikor a hét eseményeit böngészi, úgy érzi, hogy az első tekintete természetesen a háború kötelese része; a minthogy minden diskurzus a becses hógylétről való kérdésközzései kezdődik. Tudjuk, hogy ez az érdeklődés éppenséggel nem jelent okvetlenül érdeklődést. De mennél inkább így van, annál harmónikusabb a ma obligát témájával: a háborúval. Mert most már bevallhatjuk, hogy ennek a furcsa háborúnak jóformán az — legalább idáig — az egyetlen vagy legnagyobb érdekessége, hogy: *nem érdekes*. A mi különben van olyan nevezetes dolog, hogy érdekes elgondolkodni rajta. Mert akár igaz a tudósok egy részének az a tétele, hogy az ember eredendő természete szerint harcosos lény, akár nem igaz, az kétségtelen, hogy a háború, a tömegszállítás mindig és talán mindennél jobban érdekelte, foglalkoztatta és izgatta az embereket. Semmit se tudunk olyan égő feszültséggel figyelni, mint az ágyúk döngését és nem gomolyoghat oly nagy meszeségben a löporfűst, hogy egy kicsikét legalább meg ne vaduljunk a szagától. Ez a mostani háború pedig, a mi a benne érdekelt feleket és a belőle származható bonyodalmakat illeti, nincs is olyan mesze tőlünk. Nem exotikus népek verednek egymással, hanem európai hatalmak és pedig olyanok, a melyek mind a ketten szomszédaink a térképén. Az orosz-japán háború minden tekintetben távolabb állt tőlünk, mégis feszült figyelemmel esztünk minden mozdulatán és lázban tartott minden budapesti kávéházat. Fölzaklatta az embereket annyira, hogy a kiknek azelőtt szelíd, békés, világos kapucziner volt az italluk, a háborús feszültség izalmában haragos feketé kávé ittak ebéd után, a szelíd tejesce teljes kikészítélésével. Sőt minden ezukor nélkül. Békés családapák a háborús Kelet térképével a zsebükben jártak a hivatalba és talán még a lötenyészés totalitáttal kapcsolatos fejlesztésénél is jobban érdekelte őket, hogy mi lesz Port-Arturrál.

De hol van most a párja, illetőleg a kitűzése ennek az izgalomnak? Rajzolnak-e most hadi térképeket a budapesti kávéházak márványasztalaira? Kapkodják-e a könyvkereskedésekben a Tripoliszról szóló munkákat? Mutatnak-e csak egy háborús darabot is a moziban? Szó sincs róla. Se láz, se izgalom, se érdeklődés. Még a napilapok is szinte minden huszonegy órában hátrább rukkoltatják a háborúról szóló tudósításokat egy-egy oldalal, mint a tanító az iskolában egy-egy paddal a rossz diákot, a ki nem tud semmit.

Mi ennek a magyarázata? Az-e, hogy Sutner báróné és nemes társai apostoloskodása megtermette gyümölcsét a lelkekben? Hogy az emberek érdeklődése elfordult a vérontás barbár, kegyetlen látványától és szívesebben fordítja tekintetét a békés munka és a haladás áldott és nagyszerű produkciói felé?

Fájdalom, ezzel a magyarázattal magunkat még csak nem is áltathatjuk. A jelenségnek más a nyitja. Sőt nem is más, hanem — épp az ellenkezője.

Nem a háború az, a mi nem érdekl az embereket, hanem éppen a háború nélkül valóság. Az orosz-japán konfliktus egy, ha nem is novummal, de nagy szokatlansággal lepte meg a világot. Megesinálta a *hadüzenet nélkül való háborút*. Az olasz-török konfliktus meg ennek éppen az ellenkezőjét produkálta. A háború nélkül való hadüzenetet. Sőt a háború nélkül való háborút. Elment az ultimátum, elindultak az olasz hajók, úgyújk és seregek, bombázás is volt, de azért háborúnak nevezni azt, a mi idáig történt, csak a fogalom köztudatbeli tartalmának igen jelentékeny módosításával, sőt reformálásával lehet.

Szokratesz mondotta, mikor arról értesült, hogy az ellenségei rágalmazták és ócsárolták.

— Nem bánom én, ha meg is vernek, csak ne legyek ottan.

A szerencsétlen törököket egyenesen rákényszerítették a körülmények erre a szokrateszi filozófiára. Ők nincsenek, sőt az a bajuk, hogy nem is lehetnek ott, a hol megverhetnék őket. Az olaszok haz-

A RÉGI KÉPVISELŐHÁZ ÜLÉSTERME, MELYET AZ ISRAELITA ÜNNEPEKRE IMAHÁZZÁ ALAKÍTOTTAK ÁT.

talán akarták *megvívni* Tripolisz rozoga várát, legfőkébb csak — beszélhattak, mert nem volt ki-vel veredni. Kénytelenek voltak bégni azzal, hogy összelövöldöztek a kikötő világító-tornyát meg — a temetőt. Valószínű, hogy ettől a fáradságtól is megkímélheték volna magukat, de ennyi áldozatot mégis megkövetelt a *műfaj tisztelete*. Egy vár bevételének mégis csak dukál legalább annyi durrogatás, mint például egy főispáni installációnak. És a *tripoliszi hőseket* mégse lehet majd úgy hazacerezteni, hogy egyáltalában nem szagoltak löporfűstöt. Ha az ellenség nem hajlandó vagy nem képes megszerelni nekik azt a harci gyönyörűséget, hát *házig* kell hozzájutatni őket. A maguk löporával. Ennek is csak olyan izgató a szaga, mint a mit az ellenség ágyúja, puskája ereget és e mellett használhatatlan — egészségesebb.

Különb: nyugtával dicserd a napot. És a háború napja, sajnos, még nem merült bele az események tengerébe. Még elfoghatja ez a humánus szempontból egyáltalában nem kívánatos ambíció, hogy — érdekessé tegye magát. A világ nagyon szereti a szenzációkat, de azért egészséges lelkű ember *ilyen szenzációkat* nem kívánhat. Az olaszok tripoliszi vállalkozásának erkölce nem hóféhér, de vajon tisztább lett-e attól, ha még oly temérdek vérben is meg kell fürösztetnie? És ne feledjük el: a háborút nem azok csinálják, a kik végigcsinálják vagy elterliket vérazott földjén. A világbéke egy lelkes apostola mondotta egy előadásában.

A békének talán sincs annyi igazán őszinte hive és epedője együtt, mint egy seregben, a mely csatába indul. A mi épp oly kevésbé gyavaság, mint a milyen kevésbé hősiesség azoknak a hősködése, a kik biztosak benne, hogy soha se kell csatába menniük.

De ha a háborúban kevesebbet lövöldöznek most, mint a mennyi az ilyen művelten szokások, ime ropog a fegyver ott, a hol szintén csatának ugyan, de az e fajta öldöklő szerszámnak nem lehet szerepe. A merénylet, mint minden ortvadás, mindig gyűlöletes és fölháborító. Nemcsak gonosz, de mint temérdek tanulság mutatja, nem is alkalmas mód valamely nagy emberi érdek előmozdítására. Az emberiség soha se fogadta a maga hősei és vértanúi sorába a bombavetőket vagy revolveres embervadászókat. Még akkor se, ha valamely nagy humánus törekvés katonáinak hirdették magukat. Legfőkébb melegséget talált számukra a keserűségben vagy a rajongásban, a melytől megmámorosodtak.

De azoknak, a kik az osztrák parlamentben történt revolveres merénylet tette számára próbált

nának ilyen melegséget keresni, ugyancsak nehéz lenne a vállalkozásuk. A szinte forradalmi hevességű osztrák szociális mozgalom medrében a dolgozó munkások tömegének folyama nyugtalanodik és a mozgalom hirdető oka az, hogy ezek az emberek hasztalan dolgoznak, képtelenek a keresetükből megélni. Ha tehát azt a merényletet egy hatgyermekes dolgozó és a családjával mégis éhező munkásember vagy egy ilyen munkásnak a gyereke követi el, a bűn akkor is bűn, de keserves terhében enyhítő magyarázata is ott található. A kit az éhség kinja részegített meg, annak van akkora joga a mentő paragrafusoz, mint a kinek a pálinka vette el az esztét.

De ez a Nyegus-Vavrak se nem éhezett, se nem dolgozott. Mint a vállalatnál kiderült: volt ugyan tanult mestersége, de azt nem folytatta. Se a munkát, se a szenvedést nem igen próbálta. Rövid idővel ezelőtt örökölt egy csomó pénzt: eleget arra, hogy existenciát alapítson vele magának, de nem ezt tette, hanem dorbézolt addig, a míg csak — egy revolverre való maradt belőle. Bor és nótá mellett szidta az *uszorázó kapitalizmust* és mikor elfogyott a bor és elfogyott a nótá, akkor fogta a revolvert és elment — martírunk. A dolgozó és éhező tömeg önkéntes vértanujának. Az apostoloskodása is, mártíromságra való pályázása is olyan torz, hogy az egyik is, a másik is csak anekdotákat idéz az ember gondolatába.

Az egyik anekdotát mostanában olvastuk valamelyik életrajzban. A minapában volt az izraeliták legszigorúbban megtartott ünnepe: a *hosszú-nap*, a melyet böjtben és imádkozásban tölt a jámbor hívő. A nagy ünnep után találkozik két hitsorsos és az egyik megkérdi a másikat:

— No, megtartotta a hosszú-napot? — A mire a kérdezett így felel:

— De meg ám. Én is, a feleségem is. Én egész nap nem dolgoztam, a feleségem pedig egész nap böjtölt.

A népjólétnek is vannak ilyen apostolai, a kik csak úgy vesznek részt a dolgozó és nélkülözö tömeg böjtös hosszú napjában, hogy — nem dolgoznak. De panaszkodnak és átkozódnak azok helyett, a kik kopla'ra húzzák az igát.

Az a furcsa mártíromság pedig, a melyik a maga élete helyett a más életet szánja áldozatul, egy régebbi anekdotá véres és gonosz applikációja. Egy züllött, potyázó alak ezzel a szóval állította meg egy ismerőst:

— Adjon nekem kölesön egy koronát. A gróf Károlyi Pista becsületiszavára mondom, hogy megadom.

— De mért mondja ezt a gróf Károlyi becsületiszavára?

— Azért, mert tudom, hogy az enyim úgy se ér semmit.

Ez a Nyegus is nyilván azért pályázott egy más, sokkal értékesebb élet árán a vértanúság koronájára, mert érezte, hogy az övé ezt a drága ékeséget nem lehet megvásárolni. Igazán tiszteletre méltó szerencse, hogy a pisztoly okosabban viselkedett nála és a véletlenség becsületesebben.

Sigma.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A fekete ostor. Néhány év során bebizonyosodott, a mit különben a jószeműek mindjárt észrevehettek, hogy fiatal novella-íróink közt Bíró Lajos a közé a ketfő-három közé tartozik, a kik leginkább meg tudják fogni az olvasó közönség érdeklődését a nélkül, hogy művészi lelkiismeretükből valamit is fel kellene áldozniok. Egy sereg novella-könyv, egy vagy két regény, egy nagy publikum-sikert aratott szindarab ennek a tanúbizonyságai, — ezekkel Bíró Lajos legnépszerűbb s legolvasottabb íróink közé jutott. Nagy intelligenciája, a mely szinte souverain módon uralkodik a legnépszerűbb témákon is, ritka technikai biztonsága, a mely képessé teszi arra is, — a mi a legnehezebb dolgok közé tartozik, — hogy a mit nem lehet megoldani, azt észrevétlenül megkerülje, tömörítő képessége, a melyleg egyetlen helyzetbe, sokszor egyetlen pointebe össze tudja foglalni egész életke drámáit — feljéle vonzzák az olvasó érdeklődését. Megvan benne az egyenletesség fiatal íróknál nem épen gyakori erőnye: ha munkái nem egyforma értékűek is, mindig megmaradnak az író színvonalán, sohasem eszalódnak bennük. Mindig van érdekes mondani valója s mindig érdekesen mondja el. A mai társadalmi és erkölcsi berendezéssel szemben mindig kritikai állást foglal el, szereti megmutogatni hazugságait, hézagait, tökéletlenségeit, de nem vész el művészi ere a tendenciájában. Néha mintha nagyon is objektív volna: egyszerűen rámutat valamire, nyugodtan, okosan, hidegen, a nélkül, hogy a legesélyesebb felindulást mutatná. Mintha az író lelke csak tükör volna, melyben nem hagyának nyomot az élet változatos, izgató képei, melyek sorra megjelennek benne. Ezek a tulajdonságai, más egybekkel együtt, megvannak új könyvében is, melynek címe *A fekete ostor és egyéb történetek.* A kötetben tizenhét novella van, az író legújabb termésének javából.

Szomaházy István munkái. A termékeny és népszerű íróink legújabb munkái két kötetben jelentek meg. A két kötetnek közös főcíme van: *Sas-utca*, — a miből mindjárt látja az olvasó, hogy az író most is abból milieuból dolgozik, a melyet egyéb munkáiból már ismerünk. Az egyik könyvben *Lübeck Adolf házassága* címen egy lipótvárosi nagykereskedő története van elmondva, a másikban, melynek címe *Murány*, a címe, jórészt az elsőknek a szereplői folytatják a történetet. Ebben a kötetben van három önálló novella is.

Cseremis nyelvten. Oroszország különböző kormányzóságaiiban elszórva laknak a cseremiszek, egy 350,000 lakosú kis néptörzs, a finn-ugorság egyik tagja, mely épen nyelvi rokonsága révén érdekel bennünket. A kicsiny néptörzsek több nyelvjárásra oszlik fel, a mi az olyan népeknek, melyeknek a nyelvet is egységesítő kultúrája és irodalma nincs, rendes dolog. Ezt a nyelvet számos nyelvtudós, többnyire finnnek dolgozták fel s nagy mennyiségű kézirati anyag is gyűlt össze róla különböző katatók fáradozása révén. Ezeknek a kutatásoknak az eredményeit használta fel *Beke Ödön* most megjelent *Cseremis nyelvtené*-ben. A terjedelmes kötet mindenesetre sok felhasználható anyagot nyújt a finn-ugor összehasonlító nyelvészeknek.

A Magyar Könyvtár legújabb sorozatában három új füzet jelent meg. Az egyik *Ibsen* egyik legnagyserűbb drámáját, a rendkívül mély szimbolikus tartalmú és megragadó erejű *Solness építőmester-t* adja *Abrányi Emil* művészi fordításában. A másik füzetben *Grazia Deledda*, a ma élő legkiválóbb olasz írónő *Varázs alatt* című ritka hatásos novellája, van *Balla Ignác* fordításában. A harmadik füzet a magyar műfordítás egyik jeles új terméket: *Schiller* híres költeményét, az *Enek a harangról-t* adja *Kozma Andor* művészi fordításában.

A Jó Pajtás, *Sebok* Zsigmond és *Benedek Elek* képes gyermeklapja legújabb számába *Benedek Elek* írt verseket, *Szöllősi Zsigmond* és *Zsol-dos László* elbeszélést, *Sebok* Zsigmond folytatja *Dormögő Dömötör* sportkalandjait. Egy cikket a virágok megörzéséről szól, *Faragó Géza* pompás képet rajzolt, a *Kis diákok levelei* új rovatában két kis iskolás lány levelet, *Zsiga bácsi* mulattató tréfát mond el, *Benedek Elek* folytatja regényét. A *Kis Krónika* rovat aktualitásai, a rejtvények, szerkesztői üzenetek egészítik ki e szám tartalmát. A *Jó Pajtás-t* a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyed évre 2.50 korona, fél-

évre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fill. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal. (IV. ker., Egyetem-utca 4.)

Új könyvek.

A fekete ostor és más novellák. Irta Bíró Lajos. Budapest, Singer és Wolfner; ára 3-50 korona.
Lübeck Adolf házassága. Irta Szomaházy István. Budapest, Singer és Wolfner; ára 3 korona.
Murány. Irta Szomaházy István. Budapest, Singer és Wolfner; ára 3 korona.

Cseremis nyelvten. Irta Beke Ödön. Budapest, a M. T. Akadémia kiadása; ára 6 korona.

A Magyar Könyvtár új számai: 637—638. *Ibsen Henrik: Solness építőmester.* Szimmi három felvonásban. Fordította *Abrányi Emil*; ára 60 fillér. 639. *Grazia Deledda: Varázs alatt.* Fordította *Balla Ignác*; ára 30 fillér. 640. *Schiller: Enek a harangról.* Fordította *Kozma Andor*; ára 30 fillér.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: **MUNTEÁN JÁNOS** nyug. császári és királyi számellenőr, Munteán mint honvédhadnagy vett részt a szabadságharcban, majd Miksa császárt kísérte el Mexikóba, honnan csak koldusruhába öltözve tudott visszazsökní hazájába, 82 éves korában Temesvárott. — **TELTS GUSZTÁV**, állami főgimnáziumi tanár, 42 éves korában Lugoson. — **Bizáki PUKY MIKLÓS**, heves-megyei nagybirtokos, a hasonló nevű forradalmi emigráns fia, pusztaszárzabébi birtokán. — **CSIKY GYULA** dr., miniszterelnökségi osztálytanácsos, 36 éves korában. — **Felsővisi FRÁNYZ GYULA** királyi tanácsos, pénzügyigazgató, 82 éves korában Budapestben. — **Idősb Pungy János**, aradi földbirtokos, volt országgyűlési képviselő, Aradon. — **BÁRNAL JÁNOS**, Esterházy herceg uradalmi pénztárosa, 70 éves korában Lékán. — **HADY LAJOS** nyug. posta-és táviróíró, 71 éves korában Budapestben. — **NIK PÁL**, államvasuti ellenőr, életének 50-ik évében Budapestben. — **HRSKO LAJOS**, nyug. igazgató, Pilisen. — **Ó-budai FREUDIGER MOZES**, a budapesti ortodox izraelita-hitközség elnöke, 79 éves korában Budapestben. — **MIKOS NÁNDOR**, magánzó, 46 éves korában Komáromban. — **SZÉCHÉNYI PÁL**, állomáselőjáró, 44 éves korában Úpécen. — **VÁJAY ISTVÁN** bölcseki plébános, volt országgyűlési

képviselő, Bölcsekn. — **GAMAUF GYULA** magánzó, fővárosi bizottsági tag, 41 éves korában Budapestben. — **Kövesszari és goszthonyi GOSZTHONY GÉZA**, 38 éves korában Budapestben. — **RÓTH SÁMUEL**, volt műtőszaki kereskedő, 53 éves korában, Budapestben. — **ZEMELÉNYI MIHÁLY**, a magyar mérnöki har egyik legrégebbi érdemes tagja, 71 éves korában Budapestben. — **PROHÁZKA BÓDÓ**, nyug. M. A. V. ellenőr, 61 éves korában Budapestben. — **MÉSZÁROS TIBOR**, 33 éves korában Budapestben. — **TOMCSANYI GUSZTÁV**, miniszteri tanácsos, máramarosi erdőigazgató, Máramaroszigeten. — **PÁSZTOR JÓZSEF** nyug. főhadnagy, 84 éves korában Budapestben. — **FRANKL IONÁCS** könyvtörmester, 70 éves korában Budapestben.

ÓZV. GORKA MIHÁLYNÉ, szül. Mienczinszky Antónia, 90 éves korában Ungváron. — **Eufávi IMREH FERENCZÉ**, szül. Wozabal Borbála, néhai úfalvi Imre Ferencz aifőhelyvármegyei alispán özvegye, 82 éves korában. — **ÓZV. LOVASSY FERENCZÉ** szül. Baranovits Róza, 82 éves korában Újvártban. — **WANKA GYÖRGYNÉ**, szül. Fúzy Karolina, 64 éves korában Budapestben. — **OPPEIT PÁLNÉ**, szül. Kmetkő Jozefa, 61 éves korában Budapestben. — **ÓZV. GÁNSZTALER ALAJOSNÉ**, szül. Szlamka Jozefa, 55 éves korában Budapestben. — **KUTASSY MÁRIA**, öz. Kutassy Ferenczné leánya, 50 éves korában Budapestben. — **HAJNOS GYULÁNÉ**, szül. Hanzlich Riza, 37 éves korában Budapestben. — **HERTZKA TIVADARNÉ** dr.-né szül. Modern Jozefin, Hertzka Tivadar dr., a kiváló közgazdasági író, a Hazai Hirlapkiadó Részvénytársaság elnökeinek felesége, Bécsben. — **BENKE ANNUSKA**, Benke Vilmos dohángyári igazgató és felesége, szül. Mallitzky Laura 17 éves leánya, Temesváron. — **Dernői KLEKNER MARIANNA**, dernői Klekner Emil kassai arvaszéki úlnök és felesége, szül. Schurina Etelka 2 éves és 8 hónapos kis leánya Kassán. — **MÓRCS JÁNOSNÉ**, szül. Szomolay Anna, 60 éves korában Rákospesében.

EGYVELEG.

* Új erőhatás. Gramatzi főmérnök oly anyagot talált fel, mely meghatározott folttelek mellett elektromos lesz s ezen elektromosságot több órán át, bár fémes vezetővel hozta közben-közben érintkezésbe, változatlanul megtartja. Az anyag egyes részecskéi selyemszálla akasztva egymást erősen taszítják. E tasztítás még öt óra után is észlelhető. Gramatzi szerint talán valami új erőről s nem is elektromos jelenségről van szó. Er-

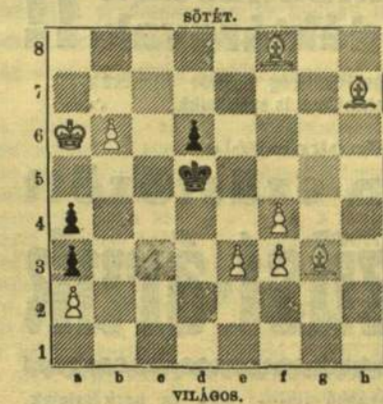
dekes, hogy kis darabocskák a fémrúdhöz vonzódnak s órákon át rajt tapadnak.

G. L.

Minden cipőbe alkalmazható a szab. Laufer ludaifalfűző, a fájdalomat járás közben megszünteti. Ismeretét kívánatra ingyen küld az egyedüli készítő: Székely és Társa ortopéd. cipőkészítő, Budapest, IV., Múzeum-körút 9.

SAKKJÁTÉK.

2766. számú feladvány dr. Frankensteinől, Lípese.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

2762. sz. feladvány megfejtése Dr. Frankenstein L-től.

Világos. Sötét. Világos. a. Sötét.
1. Fh6-g7 Kd3-d4 (a) 1. ... Ff1-e2
2. Bc5-d5 f stb. 2. Bc5-d5 f stb.

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos — **Geist József** és **Stark Vilmos**. — **A Budapesti Sakk-kör**. — **A Budapesti III. ker. Sakk-kör**. — **Ludányi Antal**. — **Wyschogrod Pál**. — **Beer Mór**. — **Gottlieb István** (Budapest). — **Németh Péter** (Csongor). — **Kintsig Róbert** (Fakert). — **Müller Nándor** (Szombathely). — **Hoffbauer Antal** (Lipót-vár). — **Szabó János** (Bakony-Szentlászló). — **A Győri Sakk-kör**. — **Székely Jenő**. — **Mészey József** (Győr). — **A Zbori Társaság**. — **A Kalocsai Katolikus Kör**. — **Véres Miklós** (Záras). — **Ily. Hubay Bertalan** (Bodas-ujfalu). — **A Dunaföldvári Egyetemesi kör** (Dunaföldvár). — **Bares Mihály** (Biharóvart). — **Osolnoki István** (Hajdúhadháza). — **A Leibici Gassadagi Kassinos** (Leibici). — **Lustik János** és **Szavák János** (Alberti-Isza). — **Csengeri Csaszinó** (Csenger). — **Király Mihály** (Zenta). — **Kunz Beasó** (Temesvárd). — **Budai Sakkos Társaság** (Budapest). — **Patkó Imre** (Talpa).

Szerkesztői üzenetek.

Dalok az utczáról. Bizvást megmaradhat elhatározása mellett: versiben nem sokkal többet látnak, mint hasztalan erőlködést, az igazi tehetség jelei nélkül.

Mester és tanítvány. Legény a bíró előtt, stb. Lát-szik, hogy szert versiket olvasni, de ez bizony még nem elég a versíráshoz, a melyre nincs vesztületett tehetsége s ezért csak ismételné tudja azt, meglehetősen ügyefogyottan, a mit más költők sokkal jobban meg-írják.

Elmúlásom. A versnek nincs se formája, sem értelme, alig más, mint egyhársra dobált szóhalmoz.

Ravatal. A szíven, Mithosz. Úgy látszik azok közé a fiatal költők közé akar beállni, a kik beleszeretnek a szép szavakba s ezeknek hangzásával, valóságos jongleur-játékok tűzve, akarnak hatást kelteni. Egyedő azonban csak a szép szavaknál marad, hatás nélkül.

Pola. A novella nem érdekes, nincs benne igazi élet s a stíljje is sok helyütt modoros, egyébutt pedig színtelen.

KÉPTALÁNY.

A 38-ik számban megjelent képtalány megfejtése: *Parasztház a puszán, fűk alá behívja, gyermekem álma, megálmodlak újra.*

Felelős szerkesztő: **HOITSY PÁL**. Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Reáltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Svájczai selyem vámmentesen :: házhoz szállítva!

Kérjen fekete, fehér vagy színes újdonságainkból mintákat: *düchesse, voile, satin, soepie, tafetas, crépe de chine, collienne, cotelet, mousseline* 130 cm. széles, méterenként 120 Kézők, *Bubiké, blizoknák* stb. nek való *hárszony* és *peluche*, egyeztetőn *himzett bluzok*, valamint *balizt-pamut vászon- és selyemruhák*. Mi csakis garanciát adunk selyemruhákat adunk el vámm. és portómentesen közvetlen magánvevőnek.

SCHWEIZER & Co., LUZERN U 24 (Svájc.)
Selyemkivitel. Királyi udvari szállító.

RIDIKÜL-t és egyéb finom bőrúrt legelőnyösebben vásárolhat a készítőnél

CSÁNGÓ-nál
Budapest, IV., Múzeum-körút 5.
TELEFON: 67-00.
Olcsó szabott árak. Grand Prix arany-érem Páris.

A CZIM FONTOS!

TÖRLEY-PEZSGŐ

Meinl kávékeverékei elsőrangúak

Lohr Mária (Kronfuszt)
csipke-, vegytisztító-, kelme-festő-, asényparalá-és sórmelegítő gyári-Intézet. * * * Telefon 57-08.
Budapest VIII. kerület, Baross-utca 85. szám.

Fiókok:
IV., Kelemen-tér-14.
IV., Eszt-út 6. sz.
V., Harmat-utca 4.
VI., Andrássy-út 16. sz.
VI., Teréz-körút 30. sz.
VIII., József-körút 2. sz.

Rendeléseknél szíveskedjék lapunkra hivatkozni

Csak a minőség révén lett világhírű a valódi

PALMA kaucsuk Cipősarok

SALVATOR kiváló bőr-és lithiumos gyógyforrás

vese- és hólyagbajoknak, köszvényél, cukorbetegségél, vörhenyél, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitűnő hatású. — Természetes vasmentes savanyuvíz.

Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerárakban. **SCHULTES ÁGOST** Szinye-Lipóczi Salvatorforrás-vállalat, Budapest, V., Rudolf-rakpart 8.

Oly hölgy a ki az egészséges bőrpolára súlyt fektet, szeplőt eltüntet, gyöngédre puha bőrt, valamint fehér arcbőrt érteni óhajt, kizárólag a **vezzőparipa-illomtejszappant** használja. — Egyedüli gyártó: **Bergmann & Co. Tetschen a E.** Darabja 80 fillért minden gyógyszerárban, drogériában és illatszerekkereskedésben stb. kapható.

Tollak, virágok, szobadiszek!

Eredeti párisi újdonságok **ROSENBERG MÓR** művirág- és disztollgyártással egybekötött nagykereskedésében

Bpest, IV., Városház-u. 16. — Telefon 136-96.

MARGIT gyógyforrás. — (Bereg-megye.)

a gyomor, belek, húgyhólyag s különösen a légzőszervek hurutos bantalmánál igen jó hatású még akkor is, ha vérzések esete forog fenn. Megrendelhető: **EDESKUTY L.-nál** Budapestben és a forrás kezelőségénél Munkácson.

Az üzlet ártól **nti bőröndök, és finom bőrúrt** :: de se miatt a legmértékesebb árán árusítatnak ki. Kizárólag elsőrangú áruk.

PAPEK JÓZSEF cs. és kir. udv. szállító, bőrönd és bőrúrt készítő. Budapest, VIII. Rákóczi-út 15. Telefon 63-30.

A MADERSPACH-féle BENZOE-ARCZKRÉM

már nem új köztalány, hanem évtizedek óta kipróbált és legjobban bevált arczszerkeztő. Különös előnye abban rejlik, hogy már pár napig használva után az arcbőrnek hűs, üdéséget, lágyágot, féhérséget kölcsönöz. Megakadályozza a szeplő-és mitesszer képződést és közömbösíti az oly kellemetlen túlszíros, fényes arcbőrt, eltünteti a vimmerit, pattanást. Korosabb hölgyek is előszeretettel használják, mert kisméjja a korai ráncokat. Előfőt a kiütéseket és az arcz és kéz vörö-seget. Ára 1 korona, hozzá Benzoe-tejszappan 70 fillér. Benzoe tej 1 korona 50 fillér.

Postán szállítja az egyedüli készítő: **MADERSPACH FERENCZ** gyógyszer., Rákospölte, Liget-tér 6.

ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS (ANDRÁSSY-ÚT 27.)

ELKÁN ÉS GERŐ SZÜCSÖK
BUDAPEST VI. PETŐFI-U. 5

Divatlap díjtalan. Telefon: 83-73

Divatos kézimunkák és a hozzávaló anyagok a legmodernebb kivitelben olcsó árakban beszerezhetők nálunk.

WIEG TESTVÉREK-nél
Budapest, V., Deák Ferencz-utca 16. szám.
Előnyömda és műrajteterem. :: Választékúrt szívesen küldünk.

FALTENBERGER

RUHAFESTO-, VEGYÍTÉS-
TÍTŐ- ÉS GOZMOSÓ-GYÁR **KASSA**
GYÁSZESZETBEN RUHÁKAT 3 NAP ALATT LEG-
SZEBBEN FEST FEKETÉRE. ALAPITVA 1810.

**!! Legalkalmasabb !!
ajándéktárgyak !!**

Kívánatra a porlévelés viselése ellenében megtekintésre is szállítunk.

Hacker-féle
**erősen ezüstözött
Chinaezüst-árak**

Évkezesletek, kávé-, tea- és mokka-, továbbá likőr-, sör- és borkiszletek, szivar-garnitúrák stb. nagy választékban megrendelhetők legolcsóbban úgy készpénz, mint 20 havi

részletfizetésre kapható
Elek és Társa R.-T.
Budapest, IV., Károly-körút 10. szám.

Teljes áttekintést nyújtó chinaezüst-árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve küldetük meg.

Margit-crème

a főrangú hölgyek kedvenc szépség szerzője, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatása szerencsés összehatásában rejlik, a bőr azonnal felvési és kitöltő hatása már pár óra lefolyása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crème utánozók és hamisítók, tessék eredeti vásárlásnál lezár dobozát elfognadni, mert csak eredeti vásárlással lehet elkerülni a hamisítást. Mindenemelyi ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű felelősséget. A Margit-crème ártalmatlan, szírtalan, vegytiszta készítmény, amely a külföldön általános feltűnést keltett. Ára 1 K. Masagít-szappan 70 fill. Margit-poudre 1 kor. 20 fill.

Gyártja: Földes Kálmán laboratoriuma Aradon.
Kapható minden gyógyszer-, illatszert- és drogaszüzletben.

ALAPITVA 1865.

**HECKENAST
=GUSZTÁV=
ZONGORATERMEI**

Bpest, csakis Gizella-tér 2.
Telefon.

**IBACH-ZONGORÁK
egyédkü képviselője.**

IBACH-zongorát játszanak és ajánlanak:
Bachhaus, Dohányi, Pugno, Alice Ripper, Sauer, Stefaniy stb.

**PARÁDI
PARSEN**

vízben vastartalommal oly kincsünk van, mely minden eddigi arsenavas viznél (Roncegno Levico) hatásosabb, és könnyebben emészthető s manapság már, minthogy legelőkelőbb orvosi tekintélyek felkarolják s a fogyasztók egész serege dícséri hatását, hazánkban csaknem kizárólagos keresetnek örvend. — Egy postaküldés postaküldésére Magyarországra, összes postaküldésére 6 K 50 F-ért bérmentve szállít a forgárak

ÉDESKUTY L. cs. és kir. udv. szál-
lító BUDAPESTEN.

Kapható minden gyógyszer- és megítható fűszerkereskedésben.

Magyar Structollipar
Dus választék!
Saját gyártmány!

STRUCTOLL
Pleurus szomorú toll, kocság, div. fűzék

GUTTMANN ANTAL
Budapest, IV., Szervita-tér 8. I. em.
Gyári árak. **Telefon 91-13.**

A már 53 év óta diszkrétmódot ismert, s a 71012. sz. Belügyminiszeri felirat követelményeinek teljesen megfelelő

**UJ-VUKOVÁRI
arctisztító kenőcs**

széplő, himlőhely, sümör, mífoltok, fakadékok, forrasági porszemek, orrvörösségek és minden egyéb arcvírágások ellen, valamint az

uj vukovári
bőrszépítő szappan

mely az arckeményeséssel a használati utasítás szerint alkalmazva, még korosabb éveeknek is viruló és fiatal kinézetet kölcsönöz.

Főraktár: Budapest, Király-u. 12. és Andrássy-ut 26. Török József gyógyszerteráza.

**KNUTH
KÁROLY**

MÉRNÖK ÉS GYÁROS
Cs. és kir. fonsége József főher-
cege udvari szállítója.

Gyár és iroda:
Budapest, VII., Garay-utca 10.

Központi és gőzfűtések, légszusz- és vízvezeték, csatornázások, szellőztető-
sek, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb. — Tervek, költségvetések, jöve-
delmi előirányzatok gyorsan készíttetnek.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.

Alapított
1847.

Brausweller János
Cs. és kir. bizárolgósan
Szegeden. Cs. és kir. bizárolgósan
szab. chronometer- és műórák, főtárláló
a remontoir ingóóráknak
stb. stb.

**ÓRAK, EKSZEREK 10-évi jótállással
RÉSZLETFIZETÉSRE**

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltetnek.

Riessner Kályhák

**Phönix-
folytonógók**
Egészségi szempontból
legkiválóbb rendszer.
Eredeti biztonsági szabályzóval.
Gázkiömlések és robbanások
bizára.

**Pluto
az új rendszer.**
A fűtési szakma terén éveken
át tartott tanulmányozások
kimagasló eredménye.

Fortuna

Ringelsen Testvérek, Budapest, Hold-utca 21.

BŐR- SZÉK IPAR

KENDI ANTAL
Budapest, IV. ker.
Simmelweis-u. 7. sz.

Angol bőrbutor készí-
tése, festése és reno-
válása saját műhe-
lyemben. Ebédőszékek
irodabüfék valódi bőr-
rel. Übutor állványok
kárpitózása. Székát-
alakítások.

Neuraszhol
törv. védve.
Leghatásosabb erősítő szer
nemi neurasthenia
eseteiben.
Külső használatra.
Biztos siker!
Ára üvegenként 42 korona,
orvosi használati utasítással.
Kapható:
„Neuraszhol” eladási iroda
Budapest, V., Akadémia-cs. 20.
és minden gyógyszerteráza.

Honnan ered e csodás erő?

Az egész ország bámulja Mann csodás tetteit!

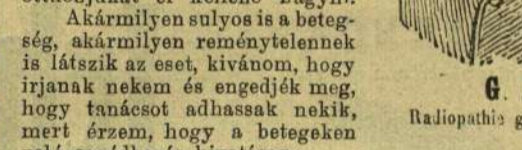
A gyógyíthatatlanokba új bizalmat öntünk. Csodálkozva beszélnek el az orvosok, Mann ur mily egyszerűen kezeli a vakokat, békákat eredményesen és hogyan ment meg számos beteget a halál karmai közül. Mindenkinek díjmentesen szolgál tanácsokkal. Ez az ur önként felajánlja ingyen tanácsait. Az orvosok kiváló erejét kikutatni törekednek.

Nőket, férfiakat, orvosokat, laikusokat, az ország minden részében, Mann sikerei a legnagyobb bámulatba ejtik. Mann a radiopathia feltalálója. Ez az ur sem orvosággal, sem hypnossissal, sem szuggesztív gyógymóddal nem kezeli betegeit, hanem fizikai erővel és ezzel kapcsolatban magánes tárgyakkal segít rajtuk, melyek az élet és egészség elemi alkotórészei.

Egy beszélgetés alkalmával, melyet tudósítónk Mann-nal folytatott, utóbbi felkérte őt, hogy beteg olvasóit, avagy olyanokat, kiknek családjában betegek vannak, felszólítsa arra, hogy Mann tanácsait kikérjék.

Családjaimra egy természetes erőt használok, mondá ő, mely igen hatásos, melynek használatát én fedeztem fel és melynek terápiát hatása tagadhatatlan. Szent hitettségemnek tartom tehát, hogy felfedezésemmel mindenkinek hasznára lehetsek. Kérem adja tudtára olvasóimnak, hogy beteges esetek teljes bizonyossággal ritkán nemek és én díjazatlanul megállapítottam a diagnózist minden esetben, továbbá elmondom nekik, hogyan segít senek magukon anélkül, hogy otthonyjukat el kellene hagyni.

Legidősebb polgáránál — elért sikereket. Wright már hosszú ideje majdnem teljesen vak volt. John E. Nefinek jobb szemén szürke hályog volt, rövid idő alatt operáció nélkül visszanyerte szemvilágát. Longportból híre jár Eicher Mária asszony sikeres gyógykezelése, ki sok évig süket volt. A süket és majdnem teljesen vak M. G. W. Savage, híres artista, belesüket folytán féltáblával a sírban volt már, mikor is Mann ur kezelése által rövid idő alatt visszanyerte erejét.

G. A. MANN
Radiopathiás gyógyes-köz feltalálója.

Egyes bizonyítványok. Christiana Single asszony írta: mellrák okozta biztos haláltól mentkéltem meg, egy orvos sem bízott megmentésomban, sőt az orvosi klinika sem helyezte kiltátsába reményt, csak Mann ur segélye mentett meg.

Az orvosi szaköröknek az elért eredmények előidézte feltűnése oly nagy volt, hogy több orvost megbízták azzal, hogy az eseteket megvizsgálják, azokat lehetőleg lokálismeretesen tanulmányozzák és leírják. A megbízottak közül Dr. W. H. Curtis és L. G. Doane, kiváló hírnevű orvosok, bolshó tanulmányozás után kijelentették, hogy az elért eredmények meztibízhatók és megkérdőbe nem tehetőek. Csak a radiopathia feltalálása tetto fölkétes tanulmánynyá az orvosi tudományt. Több ezer személy használta fel Mann módszerét, ezek közt egyik rész vak, a másik rész bék és süket volt. Egy nagy részük fehérje-betegségben és neurastheniában, szivbajban, sorvadásban és más, gyógyíthatatlannak tartott betegségben, viszont mások veséjbajban, idegbetegségben, álmatlanságban, gyenge emésztésben, neuralgiában, rheumában, bizonyos női bejokban és mindenféle fajta bajokban szenvedtek. Ha egyáltalában van kiltás, akkor Mann ur még oly egyének kezelést is elvállalja, kik a sír szélén állva, minden remé-

Meta Nitsche írja: Szellemileg és testileg nagyfokú neurastheniától szabadultam meg és új életet kezdtem. Minden szenvedőnek azt kiáltom: forduljatok Mann-hoz. — Meta Nitsche meggyógyításához csak pár hét volt szükséges.

Friedr. Bischoff tudósítja: Amióta az Ön orvosságait használok, állapomot kitűnő, helygés idegben pedig teljesen eltűnt. — Ezt az urat 4 hét alatt gyógyítottam meg.

Johann Fritzer írja: 40 évvel ezelőtt nem bírtam hallani, most azonban az óra tegegetését is hallom. — E mesés eredményt Mann ur kezelése idézte elő. A radiopathia nemcsak bizonyos fajtájú betegségnek segít, hanem minden betegség ellen használható, ha a különböző magánes uton készített tabletták képletem szerint készítették és idejeként használtnak. Orvosi kapacitások általában jelen vannak a konzultáció eszközésére. Ha Ön beteg, ugy mintegy, mely betegségben szenved, írjon Mann urnak, írja le a betegség jelenségeit, mondja el mennyi ideje beteg és ő örömet leírja azt az eljárást, melynek Ön használt. Ez nem kerül Önnek egyáltalán semmibe és Mann ur mellékelt fogja pompás könyvének egy példányát; a czime: Hogy segíthetek magamon és másokon. E könyv megmagyarázza, hogyan kezeli Mann ur a betegeit.

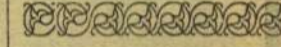
Írjon Mann urnak, adja meg teljes, pontos címét és lassa el levelét 25 filléres bélyeggel. Czím: M. G. A. Mann, Abt. 3247/A, 48. rue de Louvre, Boite 92. Paris.

Sirlámpa

gömb és gö-
lyök saját ké-
szítésű és ki-
vála külföldi
mintákban

Ott Gyula
kifüggesztő
sirlámpa-
készítő

Budapest,
IV., Eskü-tér 1,
(piacista épület).

Nem helyi szerkezet, melyek rend-
szert többet értenek, mint haszná-
latban a **követség**
hatalmas a
hátrányait elhárítani, s az akko-
sem, ha azokat usyhangu reklám
kifeje, hanem fordítunk kiltásúg
csak a már több ezer esetben fé-
nyesen bevált **Amirala**-hoz.
Egyedül külső ezer, dícsá nékél,
belsőit ártalmatlan, orvosok által
megírtan javítva. — B. szerezés
neje írja: **Amirala** hatásában
kiltánok bizonyított s mindenkinek
áttárlatom. — E bíráló írja: Igen
jó eredményeket értem el **Ami-
rala**-jal. A hatás huzamosabb hasz-
nálati kitűnő. Kérem tudományos
bírálóit (ők kiltás Ezeres tanár)
25 fillér bélyeg ellenében
Hooek & Co. Hamburg B.
Neuerwall 40.

ÁGY- TOLLAK

Legelőnyösebb be-
vásárlási forrása:
**Magyar Kereskedelmi
Vállalat, Miskolc 4.**
Tessék árajánlatot kérni!!!

+ Soványság. +

Sárga, tel tasi omok, grönýörű
kelet verhet a törvényileg védett,
„BUSTEERIA” eriporunk ál-
tal, arany éremmel kitün-
tetve: Párisban 1900, Ham-
burgban 1901, Berlinben 1903.
Huzás 6—8heát legesztőlontog.
Szigorúan szálit, nem ártá-
tás. Számos kiltánnyelvi-
váltás. Dohoz használau utasi-
tással 275 K. A pénz postalau-
ványon beküldése, vagy utavé-
rellett, beleértve portó is. Hygie-
nische Institut Dr. Franz
Steiner & Co., Berlin 57.,
Königsgrünerstr. 85. Lenkai
Magyarország részére: Török J.
Gyógyteráza Budapest, VI.,
Király-utca 12. szám.

A Budai Szt.-Lukácsfürdő
„Nagyszállójában” és „Thermal”-szálló-
dájában szoba teljes ellátással naponként
10 koronától feljebb. Minden szoba kiltás-
sal a Dunára. Kénes iszapfürdők és iszap-
borogatások. — Fürdőismertető díjmen-
tosen kiltul Szt. Lukácsfürdő részv. társ.

**NAGYENYED-
re**
forduljon minden ér-
deklődő, ki súlyt
lektet elsőrendű faj-
tisztá anyagra. ::

GYÜMÖLCSFACSEMÉTEK
Sétányfák, díszeserjék, tülvevűek, ker-
tészövények, boggyógyümölcsök stb. stb.

SZÓLÓOLTVÁNYOK,
(I. sima árú) európai és amerikai sima
gyökerez vesszők. (Oktató díszárjegyzék
kiltántra ingyen.)

FISCHER és Társai
faiskolák és szőlőoltványtelepek

Keleti-féle cs. és kir. szab.

Sérvkötő műszaki gumipolttával,
a legkiltésesebb s maga ne-
metlen!
haskötő, támogató és erőtelj elyngéző
állatászerkelet!
**gummi
mulábak** górcsós horizonyfák,
müllerék, műfüzők.
testegyesítő, kiltó és támogató, egye-
neltartók, valamint a
betegápolás hoz tartozó összes ezilkek
a technika legmodernebb
elvi szerint legújtanonyosabb gyári árák mel-
lett kiltésítettek.

KELETI J. cs. és kir. szab. sérvkötők és
testegyesítő gépek gyárában
Budapest, IV., Koronaherczeg-u. 17.
Legújabb képes árjegyzék ingyen és bérmentve.
Alapított 1876. Telefon 13-76.

**91 év óta először
:: hatáságilag engedélyezett ::
végeladást
rendezek.**

Eladása kerülnek az összes rákórán levő
elsőrangú kristályveg készletek,
üveg- és bronce-szilárók, velen-
czel és angol tükrök, minden nagy-
ságon, kristály- és maratott üvegtárgyak
rendkívül olcsó árák mellett. ::

GIERGL HENRIK
Bpest, IV., Váci-utca 23.

EZEN KÖNYV INGYEN KAPHATÓ.

Nem kívánok aron különös (s titokzatos hatalom birtokába jutni, mely férfiakat és nőket egyaránt megélt és elbájl, gondolataikat befolyásolja, kívánságukat ellenőri és őnt a helyzet urává teszi?
Az élet telve van kecsesítő eshetőségekkel azok számára, akik a magnetikus befolyás mestereivé válnak, azok részére, akik magnetikus erejüket kifejlesztik.

Saját otthonában megtanulhatja a módját annak, hogy miképpen gyógyíthat betegségeit és rútt meg azokat minden gyógyszer mellőzésevel, miképpen nyelheti meg mások szeretetét és barátságát, hogyan szaporíthatja jövedelmét, csillapíthatja dühét, szűkíti el gondjait, élesítheti emlékező tehetőségét, miképpen szabadulhat meg családi zavartól és hogyan kérsz oly csodálatos akaratot, melynek segítségével elmozdíthat mindenféle akadályt siteriz vezető pályáján.

Módjában lesz másokat villámszerű gyorsasággal hipnotizálni és képes lesz a nap bármely szakában elaludni vagy másokat elaludni, fájdalmat és szenvedést elűzni. Díj- és bírtmentes könyvünk alaposan megmagyarázza, hogy miképpen tehet szert ezen titokzatos hatalomra és miképpen használhatja azt saját előnyére. Papok, orvosok, ügyészek, kereskedők és az előkelő társaság nőtagjai csak díjazásért nyilatkoznak felőle. Mindentinek hasznos és nem kerül semmibe. Intézetünket hirdetőnk, küldjék e művet bárkinek díj- és bírtmentesen.

Mintán a mű magyar, francia, német, angol és spanyol nyelven van közzételve, bármelyik e nyelvek közül kapható.

Tessék fiz. filléres levelezőlapját vagy huszonötfilléres levelét azonnal czimezni:

NEW YORK INSTITUTE OF SCIENCE,
Dept. 114. L. Rochester, N.Y., U.S.A.

Hölgyek, urak,

kiknek bármely okból arczukon, kezükön vagy testükön

pattanások, csunya foltok, kiütések

vannak és kipróbálták eredménytelenül a világ összes kenőcseit, szappanjait, szepítőszereit és bármilyen más ezimen létező bőrápoló czikkeit: azoknak a legmelegebb figyelmébe ajánljuk a valódi

Erényi Ichtio-Salicilt.

Nem létezik olyan foltos, olyan pattanásos nő vagy férfi, kinek **nyolcz nap alatt** el nem multak volna az összes fent leirt arczot és kezeket torzító bőrhíbai és bőrbajai. A kezelés egyszerű, mert csak este lefekvés előtt használandó.

Pattanásnál, kiütésnél,

felülmulja a világon létező összes gyógyszereket. Egy doboz teljesen elegendő. Az eredeti Erényi-Ichtio-Salicilt 3 koronás dobozokban kapható:

Erényi Béla

Diana gyógyszerháza
Budapest, Károly-körut 5.

Postai rendelések utánvét mellett aznap szállíthatnak. Több mint egy millió köszönőlevél érkezett a világ minden részéből.

VASÁRNAPI UJSÁG

43. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, OKTÓBER 22.

A legjobb és leggyorsabb hajfestőszert
hajfestőszert
A Czerny-féle Tanningene
Értékig elart, soha nem fog. Ár 5 korona.
Lévelem: Wien, XVIII. Karl Ludwigstr. 4.
Rakár 1, Maximilianstrasse 9.

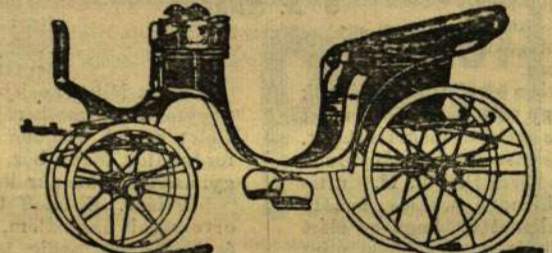
Szépsége
sokkal tovább tart, ha állandóan Czerny-féle keleti Rozmarijot használ. Az ára 2 kor. A hozzávaló Balsamszappan 60 fillér.

A Czerny-féle Osan
a legjobb a fogaknak és a szájnak. —
Osan-szájvíz 1 korona 80 fillér, Osan-fogpor 90 fillér. — Fszható gyógyszerárakban, drogeriákban és illatszerárakban.

SZŐLŐ-OLTVÁNYOK

szőlőesszenci és Gleditschia 1610 kecsesnek alkalmas) csemeték természetére legmelegebben ajánljuk a legjobb hírnévnek örvendő
Szűcs Sándor Fia
szőlőesszenci Bimardósszappan.
Ha a saját érdekét tartja szem előtt, egy ne vegyen addig oltványt vagy vesszőt, míg a fenti cég képes nagy árjegyzékét nem kérte ingyen és bérmentve. Ezen árjegyzék minden szőlőbirtokos érdekel, hasznos tartalmát fogva. **Dícső ár és pontos kiszolgálás. Számos elismerő levél.** A tisztelt érdeklődők a telep megtekintésére szívesen látatnak.

KOCSIÁRUCSARNOK

A monarchia legnagyobb kocsiárakára. * Árjegyzék ingyen.

ROZSNYAY PEPSIN BORA.

Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer **étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség** ellen.

Étkezés közben véve, megóv a **gyomortherheléstől.** Egy üveg ára **3 kor. 20 fill.**

Kapható: **minden gyógyszertárban** valamint **Rozsnyay Mátyás** ARAD, Szabadság-tér.

Homok, kavics,
bányahulladék stb. legelőnyösebben **lesz értékesítve,**
ha cementtel keverjük és falazótég-
lákat, ártómböket, tetőcserepeket,
járdalapokat, csöveket stb. készí-
tünk belőle:
Dr. GASPARY-féle
gépeken és
formákon.

Dr. GASPARY & Co. gépgyára, MARKRANSTÁDT
228. sz. bro-
súra ingyen. Kérjük gyárunkat meglátogatni

Az önműködő Frommer-pisztoly

a szakértők zsebpisztolya!
Kilenczlövetű.
7-65 mm. kaliberű.

A FROMMER PISZTOLY-t

a legmagasabb körök hordják és az a m. kir. határrendőrség, az államrendőrség, az erdészet, a posta- és táviratszolgalat, valamint számos városi rendőrség rendszeresített szolgálati fegyvere.

Az egyedüli pisztoly a világon, amelynek csőve lövés közben épp olyan erősen és megbízhatóan van elzárva, mint a legújabb katonapuskáké, tehát a lövőnek

a legnagyobb biztonságot

és a legkínóbb lövés eredményt nyújtja és e mellett kényelmesen zsebben hordható. Negyszeres biztosítója van legelőkeltebb kivitelben. Félkézzel kényelmesen felhuzható és bármikor leereszthető kakasa.

Minden részében teljesen kicserélhető gépmunkával készíti a

FEGYVER- ÉS GÉPGYÁR R.T. BUDAPESTEN.

Kapható a bel- és külföld minden jobb fegyverkereskedésében. Különböző nyelvű leírás díjmentesen rendelkezésre áll.

Liszt Ferencz

Munkácsy festménye.